

2024

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hatice ADAKLI HANÇER



T.C.

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**SURİYELİLERİN AİDİYET SÜREÇLERİ:
OSMANİYE ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hatice ADAKLI HANÇER

SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI

Ankara, 2024

T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜNE

**SURİYELİLERİN AİDİYET SÜREÇLERİ:
OSMANİYE ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hatice ADAKLI HANÇER

SOSYOLOJİ ANA BİLİMDALİ

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Ali Zafer SAĞIROĞLU

Ankara, 2024

ONAY SAYFASI

Hatice ADAKLI HANÇER tarafından hazırlanan “Suriyelilerin Aidiyet Süreçleri: Osmaniye Örneği” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi	Kabul / Red	Kurumu	İmza
Doç. Dr. Ali Zafer SAĞIROĞLU	Kabul	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	
Prof. Dr. Ahmet KOYUNCU	Kabul	Necmettin Erbakan Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Feyza KORKMAZ SAĞLAM	Kabul	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	

Tez Savunma Tarihi: 02.12.2024

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Doç. Dr. Muhammet Enes KALA
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü V.

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda patent ve telif haklarını ihlal edici etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tezde kullanılmış olan tüm bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.
(02.12.2024)

İmza

Hatice ADAKLI HANÇER

İTHAF

*Kızım
İnci Erva 'ya...*

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam süresi boyunca tüm sorularımı cevaplayan, hızlı geri dönüşlerde bulunan, geri bildirimleriyle bana yol gösteren, içtenlikle katkılarını esirgemeyen değerli hocam, saygıdeğer danışmanım Doç. Dr. Ali Zafer SAĞIROĞLU'na teşekkürlerimi sunarım.

Tez savunma jürisinde yer alan yaptıkları değerli eleştiriler ve yorumlarla bu çalışmanın olgunlaşmasına katkı sunan saygıdeğer Prof. Dr. Ahmet KOYUNCU ve saygıdeğer Dr. Öğr. Üyesi Feyza KORKMAZ SAĞLAM'a teşekkürlerimi sunarım.

Yaşamım boyunca üzerimde emekleri olan anneme ve babama, her zaman yanımda olan kardeşlerime gönülden teşekkür ederim...

Tez çalışması sürecimin en yakın şahidi olan; anlayışını, ilgisini ve desteğini eksik etmeyen değerli eşime gönülden teşekkür ederim...

Tez yazım aşamasında motivasyon ve moral kaynağım olan sevgili kızım İnci Erva'ya çok teşekkür ederim...

Lisans ve Yüksek lisans öğrenimim boyunca üzerimde emeği olan Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi sosyoloji bölümü hocalarına teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Suriyelilerin Aidiyet Süreçleri: Osmaniye Örneği

Bu çalışma, Suriyelilerin aidiyet süreçlerinin nasıl olduğunu, Suriyeli aileler ve ikinci kuşak olarak nitelendirilen kendi çocukları üzerinden ortaya koymayı amaçlamaktadır. Suriye'deki savaş ve çatışmalar nedeniyle Türkiye'ye zorunlu göç eden Suriyeliler, yeni bir dil, kültür ve toplum içinde kendilerini bulmuşlardır. Göç sorunları, aidiyet sorunları ile birleşerek Suriyeliler için çeşitli sorunları da beraberinde getirmiştir.

Çalışmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmış olup, Suriyeli ailelere 23, ikinci kuşak Suriyeli çocuklara 13 olmak üzere toplam 36 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Saha araştırmasında, kartopu yöntemiyle 13 Suriyeli aile ve Türkiye'de doğmuş olan çocukları ile görüşmeler yapılmıştır. Araştırma, Suriyeli ailelerin ve okul öncesi dönem ile ergenlik dönemi arasında (5-13 yaş) olan Türkiye'de doğmuş Suriyeli çocukların, aidiyet süreçlerini ele almaktadır.

Elde edilen verilere göre Suriyeli ailelerin ve çocuklarının, ayrımcılık ve dışlanma deneyimleri aidiyet süreçlerini olumsuz etkilemektedir. İkinci kuşak Suriyelilerin aidiyet duygusunun kişisel ve toplumsal faktörlerde etkilendiğini göstermektedir. Aile yapısı, eğitim düzeyi, sosyal çevre ve yerel toplumla kurulan ilişkiler bu duyguların oluşmasında önemli rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Suriyeliler, zorunlu göç, aidiyet.

ABSTRACT

The Belonging Processes of Syrians: The Case of Osmaniye

This study aims to explore the processes of belonging among Syrians, focusing on Syrian families and their children, who are referred to as the second generation. Syrians who were forced to migrate to Turkey due to the war and conflicts in Syria have found themselves in a new linguistic, cultural, and societal context. The challenges of migration combined with issues of belonging have brought about various difficulties for Syrians.

The study employs qualitative research methods, utilizing a semi-structured interview form comprising 36 questions 23 directed at Syrian families and 13 at second-generation Syrian children. During the fieldwork, interviews were conducted with 13 Syrian families and their children, born in Turkey, using the snowball sampling method. The research examines the belonging processes of Syrian families and their children, aged between 5 and 13 years, covering the preschool to adolescence stages.

The findings indicate that the experiences of discrimination and exclusion faced by Syrian families and their children negatively impact their belonging processes. The study reveals that the sense of belonging among second-generation Syrians is influenced by personal and societal factors. Family structure, educational level, social environment, and relationships with the local community play a significant role in shaping these feelings.

Keywords: Syrians, forced migration, belonging.

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI	i
BEYAN	ii
İTHAF	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR DİZİNİ	ix
TABLolar DİZİNİ	x
1. GİRİŞ	1
2. KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. Toplumsal Uyum	9
2.2. Suriyelilerin Toplumla Bütünleşmesi	10
2.3. Aidiyet	11
2.3.1. Göç ve Aidiyet	16
2.4. İkinci Kuşak	17
2.5. Çocuk-Göç İlişkisi	18
2.5.1. Çocuk	18
3. YÖNTEM	20
3.1. Nitel Araştırma	20
3.2. Araştırmanın Tekniği	21
3.3. Araştırmanın Problemi ve Araştırma sorusu	22
3.4. Araştırmanın Önemi ve Kapsamı	23
3.5. Osmaniye İli	23
3.6. Örneklem İlişkin Bilgiler ve Örneklem Yapılanma Süreci	24
3.7. Örneklem Sınırlılıkları	25

3.8. Veri Toplama Süreci	25
3.9. Veri Analizi	26
3.10. Analiz Süreci ve Raporlama	27
4. BULGULAR.....	28
4.1. Suriyeli Ebeveynler ile Yapılmış Görüşmeler	29
4.2. İkinci Kuşak Suriyeli Çocuklar ile Yapılmış Görüşmeler	48
5. SONUÇ.....	55
6. KAYNAKÇA.....	59
7. EKLER.....	67
EK-1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	67
EK-2. Bilgilendirilmiş Onam Formu	70
EK-3. Etik Kurulu Proje Onay Belgesi.....	71

KISALTMALAR DİZİNİ

AFAD	İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü
BBC	British Broadcasting Corporation
BM	Birleşmiş Milletler
BMMYK	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
GBM	Geçici Barınma Merkezi
GİGM	Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
IOM	International Organization for Migration (Uluslararası Göç Örgütü)
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği)



TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Mülakat Yapılan Ebeveynlerin Tanımlayıcı Bilgileri 28

Tablo 2. Mülakat Yapılan Çocukların Tanımlayıcı Bilgileri..... 29



1. GİRİŞ

Suriye'deki iç savaşın başlamasından bu yana geçen 13 yıl içinde, Türkiye'ye sığınan Suriyeli sayısı önemli ölçüde artmıştır. 2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaşın etkisi ile milyonlarca Suriyeli ülkemize göç etmiştir. 2024 yılı itibarıyla Suriyelilerin sayıları 3 milyona yaklaşmıştır (Göç İdaresi Başkanlığı, 2024). 2024 yılı itibarıyla, Türkiye'de doğan Suriyeli bebek sayısı 950 bine ulaşmıştır. Bu bebekler, “geçici koruma” statüsünde yer almaktadır. Ayrıca, ebeveynlerini çeşitli sebeplerle kaybetmiş ve “refakatsiz” olarak adlandırılan çocukların sayısına dair de kesin veriler mevcut değildir. Bu durum, Suriyeli çocukların belirsiz bir gelecekle karşı karşıya olduğunu göstermektedir (UNHCR, Göç İdaresi Başkanlığı, 2024).

Türk vatandaşlığını düzenleyen 5901 Sayılı Kanunun 8’inci Maddesi'ne göre, Türkiye “toprak esasına” dayalı vatandaşlık sistemini kabul etmemektedir. Türkiye'de doğan bir bebeğin vatandaş olabilmesi için anne veya babasından en az birinin Türkiye vatandaşı olması gerekmektedir. Bu durum, Türkiye'de doğan Suriyeli bebeklerin vatandaşlık bağından mahrum kalmalarına yol açmaktadır. Doğum kayıtlarının hızla yapılması, bebeklerin “geçici koruma” altına alınmasını ve sağlık hizmetlerine erişimlerini sağlamak açısından hayati öneme sahiptir. Ancak, Suriyeli ebeveynlerin ekonomik zorluklar ve dil engelleri nedeniyle kayıt işlemlerini geciktirmeleri yaygın bir sorundur (Kaya, 2020; Özdemir, 2021; İçişleri Bakanlığı, 2022).

Türkiye, Suriyelilerin büyük çoğunluğuna kucak açarak “açık kapı” politikası izlemiştir. Bu süreçte Türkiye, Suriyelilerin güvenli bir şekilde yaşayabilmesi için önemli harcamalar yapmış, ancak uluslararası toplumun desteği yetersiz kalmıştır. Türk devleti ve halkının Suriye'den kaçanlara yönelik vicdani hareketi, dünya tarihinde övgüyle anılmaktadır (Kirişçi, 2014; İçduygu ve Millet, 2016; AFAD, 2023).

Türkiye'deki Suriyeli varlığı, sadece insani yardım boyutunda değil, daha karmaşık bir duruma evrilmiştir. Kamplardaki Suriyelilerin yanı sıra şehirlerde yaşayanların durumu da büyük önem taşımaktadır. Hayatta kalma mücadelesi veren Suriyeliler, iş bulma ihtiyacıyla sosyal hayata katılmaktadır. Bu hem Suriyelilerin topluma uyum göstermesini hem de toplumun onları kabul etmesini gerektiren bir meseledir. İki farklı kültürün bir

arada yaşama süreci, kültürel uyum ve birlik için hayati önem taşımaktadır (Erdoğan, 2020).

Yerli halkın perspektifinden bakıldığında farklı dil, gelenek ve kültürlere sahip bir grup insanın kendi yaşam alanlarına uyum sağlamaları ve aidiyet süreçleri zaman alabilir. Göç edenler için ise var olan toplumsal normlara ve yaşam alanlarına uyum sağlayabilmek ve aidiyet duymak önemlidir. Bu süreç, farklı toplulukların bir arada yaşamaya uyum sağlama sürecini ve sosyolojik değişimleri beraberinde getirir.

Suriye krizinden önce Türkiye'ye göç edenlerin uyum süreçleri üzerine yapılan araştırmalar sınırlıydı. Ancak son yıllarda Türkiye'nin göç politikaları önemli değişiklikler geçirdi ve ülke artık sadece bir transit nokta değil aynı zamanda bir hedef ülke haline geldi (Sağıroğlu, 2017, s.7). Bu durum özellikle Suriye'den gelen kitlesel göç dalgalarının ardından, Türkiye'deki Suriyelilerin aidiyet süreçlerinin araştırılmasını ve mevcut politikaların gözden geçirilerek iyileştirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Osmaniye sınıra yakın, küçük, hayat pahalılığın daha düşük seviyede olduğu ve geçiş güzergahında Suriyelilerin ilgi gösterdiği illerden bir tanesidir. Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları mahalleler olmasından ziyade genel olarak homojen dağıldıkları söylenebilir. Kamp dışında kalan Suriyeliler genel itibarıyla büyükşehirlerin pahalılığından dolayı küçük ve hayat pahalılığı daha düşük düzeyde olan şehirleri tercih etmektedir. Osmaniye bu anlamda Suriyelilerin yoğun olduğu bir bölge olarak ifade edilebilir. Bu çalışma kapsamında Osmaniye'de yaşayan Suriyeli aileler ve Türkiye'de doğmuş olan ikinci kuşak olarak ifade ettiğimiz Suriyeli çocuklarla görüşmeler gerçekleştirilerek onların aidiyet süreçleri incelenmiştir.

Bu çalışma, 39 bin 563 kayıtlı Suriyelinin bulunduğu Osmaniye ilinde yapılmıştır (Göç İdaresi Başkanlığı, 2024). Türkiye'nin her bölgesinde bulunan göçmenlerin aidiyet süreçlerinin incelenmesinin önemli olduğunu ifade edebiliriz. Çalışmanın konusu zorunlu göç sonucu Osmaniye'ye yerleşmiş Suriyeli ailelerin ve Türkiye'de doğmuş olan ikinci kuşak olarak nitelendirdiğimiz Suriyeli çocukların, aidiyet süreçlerini anlamaktır. Araştırma kapsamında Osmaniye'ye göç eden ve Dr. İhsan Göknel mahallesinde ikamet eden Suriyelilerin aidiyet süreçleri incelenmiştir.

Araştırmanın amacı, Suriyelilerin aidiyet süreçleri bağlamında aidiyet duygularını anlamaktır.

Suriye'deki savaşın uzun süreceği tahmin edilmektedir, bu durum zorla göç etmek zorunda kalan Suriyelilerin yerleştikleri toplumlara uyum sağlamalarının ve aidiyet duygularının, toplumsal huzurun korunması açısından büyük bir öneme sahip olduğunu göstermektedir. Savaş başladığından bu yana bu anlamda yapılmış çok sayıda çalışmalar olduğunu ifade edebiliriz. Göçmenlerin uyum süreçleri ve aidiyet duygusunun nasıl şekillendiği konusu da özellikle yapılmış çalışmalar arasında yer almaktadır.

Bu çalışmanın bizim çalışmamızdan farkı uyum sorunları üzerine odaklanıyor olmasıdır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre ikinci kuşak Suriyelilerin ekonomik zorluklar, sosyal ve kültürel engeller gibi pek çok sebepten sosyal yaşama uyum konusunda zorluklar yaşamışlardır. Bizim çalışmamız ile ortak bulguları arasında ikinci kuşak Suriyelilerin, ilk kuşak Suriyelilere göre Türkçe bilme düzeylerinin daha yüksek olduğu yer almaktadır (Dursun, 2023).

Ergenlik çağındaki Suriyeli çocukların kimlik ve aidiyet duygularının nasıl şekillendiğinin incelendiği bu araştırmada, sosyal etkileşimlerin olumlu olduğu durumlarda çocuklarında aidiyet duygularının olumlu geliştiği, çifte aidiyet duyguları taşıdıkları sonucuna ulaşılmıştır ve bu yönüyle bizim araştırma bulgularımız ile benzerlik göstermektedir. Farklılık gösteren kısmı ise köken ülkelerine özlem duyduklarını ifade etmiş olmalarıdır. Diğer bir araştırma bulgusuna göre sosyalleşme süreçleri olumlu geçen çocukların kimlik gelişim süreçleri de olumlu geçmiştir (Çelik, 2019).

Bu çalışmada göç sonrası süreçle ile ilgili bizim çalışmamızda da önemli gördüğümüz noktalardan biri olan göç edilen bölgedeki uyum ve entegrasyon sürecine vurguda bulunulmuştur. Bizim çalışmamızdan farklı olarak Suriyeli göçmenlerin uyum sürecinde kimliğin önemine ve yeniden nasıl şekillendiği üzerinde durulmaya çalışılmıştır. Bizim çalışmamızla benzer olan tarafı ise aidiyetin önemine ve aidiyet duygusunun karmaşıklığı üzerinden hareket ederek yeniden nasıl şekillendirildiği üzerine ışık tutulmaya çalışılmış olmasıdır. Araştırmanın bulguları arasında Suriyelilerin kimlik ve aidiyet duygularının uyumu zorlaştıran faktörler olmadığı, uyum gösterme noktasında istekli oldukları ancak bizim çalışmamızda da elde ettiğimiz bulgular arasında yer alan unsurun bu süreci zorlaştıran şeyin dil farklılığı olduğunun tespit edilmesidir (Balcı, 2017).

Göç sonrasında Suriyelilerin, kimlik ve aidiyet anlayışlarında yaşanan değişim ve dönüşümler üzerinde durulmuştur. Bizim çalışmamızdan farkı kimlik kavramının da

inceleniyor oluşudur. Bizim çalışmamız ile benzer yanı ise aidiyet kavramının incelenmesidir. Suriyeliler için kimlik, statü ifadesinden ziyade, azınlıkta oldukları gruba karşı savunma biçimi anlamına gelmektedir. Göç edilen toplumda azınlıkta oldukları gerekçesiyle kendilerini güvende hissetmek adına Suriyeli göçmenlerin kendi aralarında yeni cemaat grubu oluşturdıkları ifade edilmiştir (Karacagil, 2022).

Suriyelilerin toplumsal ve bireysel aidiyet algılarını anlamayı amaçlayan bu çalışmada göçmenler, öz kimlik tanımlamalarını olumsuz “Suriyeli” kimliği bağlamında değerlendirerek bu kimliğin üzerlerindeki baskı nedeniyle Türkiye'ye aidiyet duygularının gelişemediğini ifade etmişlerdir. Bu araştırmanın görüşmelerinden elde edilen verilere göre, Suriyelilerin sosyo-kültürel entegrasyon algıları ve beklentileri; sosyal, kültürel, dinsel, mekansal ve sınıfsal aidiyetleri temel alınarak incelenmiştir. Görüşmelerde sosyokültürel entegrasyon ve aidiyet hissi çerçevesinde yapılan değerlendirmelerin bizim çalışmamızda da ön plana çıkan ve bu çalışmada da çoğunluk olarak maruz kalınan sosyal dışlanma deneyimleri ile beraber ele alındığı görülmüştür (Çevik ve Buz, 2022).

Bu çalışmada bizim çalışmamızdan farklı olarak Suriyeli öğrencilerin eğitim hedefleri ve okula duyulan aidiyet duygusu üzerinde durulmuştur. Elde edilen verilere göre Suriyeli öğrencilerin eğitim hedeflerinin ve okula duyulan aidiyet algılarının orta düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Bu yönüyle bizim çalışmamızdaki bir kısım Suriyeli öğrencinin okula aidiyet duygusunu temsil etmektedir. Bu çalışmadaki okula aidiyet duygusu ile ilgili diğer bir bulgu reddedilme duygusu, kabul görme, sosyal bütünleşme, eğitim beklentisi, genel doyum ve öğretmen-öğrenci ilişkisi faktörlerinin Suriyeli öğrencilerin okula aidiyet duygusuyla anlamlı bir ilişki içinde olduğudur (Mammadova, 2022).

Suriyelilerin, Türkiye'ye göç sürecini inceleyen bu çalışma 7-18 yaş aralığındaki Suriyeli çocukları merkeze alarak kimlik, aidiyet, vatandaşlık kavramlarını ele alıyor. Çalışmada 160 Suriyeli çocukla anket ve 17 Suriyeli çocukla derinlemesine mülakatlar neticesinde kimlik, vatan, vatandaşlık kavramları ele alınmıştır. Bizim çalışmamızla benzerlik gösteren tarafı ise aidiyet kavramının da inceleniyor oluşudur (Şengül, 2019).

Araştırmanın problemi, Türkiye'ye zorunlu göç sonucunda göç etmiş olan ve üzerinden en az 7 yıl geçmiş olan Suriyelilerin ve ikinci kuşak Suriyelilerin aidiyet süreçlerinde aidiyet algılarının nasıl şekillendiğidir. Bu problem doğrultusunda çalışmanın

saha araştırması kısmında aşağıdaki sorular Dr. İhsan Gökna1 mahallesinde yaşayan Suriyeli ailelere ve ikinci kuşak olarak nitelendirdiğimiz çocuklarına sorularak bulgular açıklanmaya çalışılmıştır.

- Suriyeliler, Türkiye toplumuna kendilerini ait hissediyorlar mı?
- İkinci kuşak Suriyeli çocuklar, Türkiye toplumuna kendilerini ait hissediyorlar mı?
- Suriyeliler, Türkiye'yi vatanları olarak görüyorlar mı?
- İkinci kuşak Suriyeliler Türkiye'yi vatanları olarak görüyorlar mı?
- Suriyeliler savaş bittiğinde geri dönmeyi istiyorlar mı?
- İkinci kuşak Suriyeliler savaş bittiğinde geri dönmeyi istiyorlar mı?
- İkinci kuşak Suriyeliler kendi isimlerini nasıl algılıyorlar?
- Suriyelilerin Osmaniye'de yaşamayı tercih etme nedenleri nedir?
- Suriyeliler savaş bittiğinde nerede yaşamak istiyorlar?

Araştırma problemi tanımlandıktan sonra, ilgili literatür gözden geçirilmiş ve araştırma soruları belirlenmiştir.

Araştırmayla ilgili bilgi toplama yöntemlerinden görüşme yöntemi kullanılmıştır ve yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formu Suriyeli ailelere (ebeveynlere) 23, kendi çocukları olan ikinci kuşak Suriyeli çocuklara 13 olmak üzere iki bölümden ve toplam 36 sorudan oluşmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formları Arapçaya tercüme ettirilerek Türkçe ve Arapça bilen yetkin kişiler eşliğinde saha çalışması gerçekleştirilmiştir. Saha araştırmasında kartopu yöntemiyle 13 Suriyeli aile ve Türkiye'de doğmuş çocukları ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler, betimsel analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Daha geniş bir örnekleme ulaşabilmek amacıyla hem Türkçe hem de Arapça bilen ve bölgede yaşayan kişilerle iletişim kurulmaya çalışılmıştır, ancak güvenilir katılımcı sayısında artış sağlanamamıştır.

Saha çalışması süresince, Suriyelilerle doğrudan temas kurulmuş ve onların düşünceleri doğrudan alınmıştır.

Mevcut literatürde genellikle birinci kuşak Suriyelilerin deneyimlerine odaklanıldığından, Türkiye'de doğmuş olan ikinci kuşak Suriyeliler, yeterince araştırılmamıştır. Bu açıdan Suriyeli ailelerin ve çalışmamızın çoğunluk diğer çalışmalardan farkı olarak okul öncesi dönem ile ergenlik dönemi arasında (5-13 yaş)

Türkiye'de doğmuş olan Suriyeli çocukların günlük yaşam deneyimleri üzerinden aidiyet duygularını ele almaktır.

Bu çalışma, Suriyelilerin ve ikinci kuşak Suriyelilerin aidiyet süreçlerini ve aidiyet duygularının nasıl olduğu ve bu süreçlerdeki zorlukları nasıl aştıklarını daha derinlemesine anlayarak, bu alandaki boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Elde edilecek bulguların Suriyelilerin yaşadığı zorlukların hafifletilmesine ve daha kapsayıcı bir toplumun inşasına katkılar sunacağını ifade edebiliriz.

Bu çalışma aidiyet, uyum ve ikinci kuşak olmak üzere üç alt başlıktan oluşmaktadır. Odak noktası ise Osmaniye'de yaşayan Suriyelilerin, göç deneyimlerini “aidiyet” temelinde ve ikinci kuşak Suriyelileri de ele alarak anlamaya çalışmak olacaktır. Birinci bölümde, aidiyet ve uyum kavramları teorik açıdan ele alınarak, Suriyeliler ve ikinci kuşak Suriyeliler, bu kavramlar üzerinden incelenmiştir.

Suriyelilerin ve ikinci kuşak Suriyeli çocukların kendi isimlerini nasıl algıladıkları, okulda ve çevrelerinde kendilerini nasıl tanımladıkları, ev sahibi toplum tarafından kabul görme deneyimlerinin nasıl olduğu, doğdukları ülke ile ailelerin göç ettikleri ülke arasındaki ilişkinin nasıl olduğu ve tüm bunların aidiyet duygusuna olan etkisi ve nasıl şekillendirdiği araştırmanın hedefleri arasındadır.

Bu çalışmada zorunlu göç ile ülkemize göç eden Suriyeliler için terminolojik kavram kargaşalarına yer vermemek adına göçmen, sığınmacı ve mülteci kavramları tercih edilmeyip yalnızca “Suriyeliler” ifadesinin kullanımı tercih edilmiştir.

2. KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın bu bölümünde 2011 yılında başlayan iç savaş ile ülkemize başlayan Suriyeli göç akınından, zorunlu göçten, hukuki statülerinden kısaca söz edilecektir.

Göç; çeşitli sosyal, siyasal, ekonomik veya doğal etmenlerden dolayı, insanların uluslararası sınırlar veya ulus içinde, coğrafi, toplumsal ve kültürel bakımdan geçici veya kalıcı olarak yer değiştirmesi olarak ifade edilmektedir (Kurt, 2006, s.149; Yalçın, 2004, s.13). Göç, toplumun her alanını etkileyen ve kendi iç dinamikleri olan çok yönlü bir olgu olarak ifade edilmektedir (Castles ve Miller, 2008, s.30).

Zorunlu göç, göçmenlerin tehlike ve tehditlerden kaçarak, başka ülkelere iltica etmeleri olarak ifade edilmektedir. Bu tanıma göre Suriye'den Türkiye'ye olan göç zorunlu göç olarak ifade edilmektedir (Yalçın, 2004).

Göçler, toplumsal değişim ve dönüşümlere yol açarak kimliklerin sorgulanmasını sağlayarak, toplumsal çeşitliliği artırır. Ayrıca göçmenlerin gittikleri toplumlarda yaşadıkları değişimlerin yanı sıra ayrılmış oldukları toplumlarda da ekonomik, toplumsal değişim ve dönüşümler ortaya çıkar (Castles ve Miller, 2008, s.7-9).

Zorunlu göç; savaş, ekonomik zorluklar ve yaşam koşulları gibi çeşitli durumlardan kaynaklanan ve kişinin yaşamını etkileyen baskı veya tehlikelerin sonucu olarak ortaya çıkan bir olgu olarak ifade edilebilir. Kişinin doğal veya toplumsal çevresindeki koşulların dayatmasıyla, yaşadığı yerden ayrılmak zorunda kalması olarak söylenebilir. Bu nedenle zorunlu göç, insanların güvenli bir yaşam ve gelecek arayışında oldukları karmaşık bir süreci ifade eder (Bartham ve diğerleri, 2017, s.151). Bu araştırma, Suriyelilerin ülkelerindeki çatışma nedeniyle meydana gelen zorunlu göç durumunu ele almaktadır.

Göçmenlik kavramının zaman içinde değişim ve dönüşümler geçirdiğini ifade edebiliriz. Giray'a (1970) göre, göçmenlik kavramı sürekli olarak sabit bir anlamda kullanılmamıştır. Sadece başka ülkelere taşınıp yerleşenler için kullanılan bu terim, zaman içinde geçirdiği değişimler ile farklı amaçlar ile göç edenleri de içerecek şekilde genişletilmiştir. 1932 Cenevre Kongresi'nde ise göçmenler arasında sürekli ve geçici ayrımı yapılmış olup, göç edenlerin göç ettikleri yerlerde kalma süreleri ve göç etme nedenleri dikkate alınmıştır. Birleşmiş Milletler Nüfus Komisyonu da göçmenleri turistler,

sürekli ve geçici göçmenler, mübadiller ve sığınmacılar olmak üzere çeşitli kategorilere ayırmıştır. Bu durum, göçmenlik kavramının geniş bir yelpazeye sahip olduğunu ve birden fazla anlamı olduğunu göstermektedir.

Göçle birlikte ortaya çıkan diğer önemli bir kavram mülteci statüsüdür. 1951 Cenevre Sözleşmesi, mültecilerin hukuki durumuna dair ilk uluslararası düzenlemeyi sağlamıştır. Ancak, bu sözleşmede belirli eksiklikler olduğu fark edilmiş ve bu eksiklikleri gidermek amacıyla 1967'de Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokol hazırlanmıştır. 1951 Cenevre Sözleşmesi'ni tamamlayan 1967 Protokolü'ne göre mülteci kavramı; *“İrkî, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen kişi”* şeklinde tanımlanmıştır (GİGM, 2019). Uluslararası göç alanında önemli bir kavram da sığınmacıdır. Uluslararası Göç Terimleri Sözlüğü (2009, s.49), sığınmacıyı şu şekilde tanımlar: *“İlgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde bir ülkeye mülteci olarak kabul edilmek isteyen ve mültecilik statüsüne ilişkin yaptıkları başvurunun sonucunu bekleyen kişiler”* olarak ifade edilmiştir.

Mültecilerle ve sığınmacılarla ilgili yasaların temeli, uluslararası hukuk bağlamında 1951 tarihinde Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin olarak Cenevre Sözleşmesi ve bu sözleşmeyi tamamlayan 1967 Protokolü'ne dayanmış olduğunu ifade edebiliriz (Erdoğan, 2018, s.43-44). Mültecilerin hukuki statüsüyle ilgili olarak ise Türkiye, 1951 Cenevre Sözleşmesi'nin oluşturulmasına katılmış ve bu sözleşmeyi imzalayan ülkeler arasında yer almıştır. Ancak Türkiye, “coğrafi çekince” nedeniyle sadece Avrupa ülkelerinden gelenleri “mülteci” olarak kabul etmiş olup diğer ülkelerden gelenleri “sığınmacı” olarak nitelendirmiştir. (Kirişçi ve Karaca, 2015, s.297-299). Türkiye, 1967 Protokolü'nü kabul etmiş olmasına rağmen 1951 Cenevre Sözleşmesi'ndeki “coğrafi sınırlama” politikasını sürdürmüştür (Erdoğan, 2015, s.45).

Orta Doğu'da yaşanan iç savaşlar ve bölgesel çatışmalar neticesinde Türkiye'ye çok sayıda sığınmacılar gelmiştir. Bu durum karşısında Türkiye, 1994'te “Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve

Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” adlı iç hukuk metnini hazırlamıştır. Bu yönetmelik, 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolü'ne uygun olarak oluşturulmuştur (Kirişçi ve Karaca, 2015, s.300).

2011 yılında Tunus'ta başlamış olan Arap Baharı'nın, Suriye'yi de etkisi altına almasıyla ve ülke ortamında başlayan siyasi karışıklıkların artması, şiddet ve çatışma ortamının başlamasıyla insanlar yaralanmış, ölmüş ve böylelikle yerlerinden edilmeye başlamışlardır. Suriye'deki savaş ortamı, dünyanın şahit olmuş olduğu bir insanlık krizi olarak nitelendirilebilir. Arap Baharı'nın etkisi altına aldığı diğer ülkelere farklı olarak Suriye'de, çok sayıda ölümlerin ve yaralanmaların olduğunu temel yaşam koşullarının gereği olan evlerin, hastanelerin, okulların yakılıp yıkılıp yok edildiğini ve böylelikle topluluklar halinde insanların yerlerinden edilmiş olduğunu ifade edebiliriz.

Suriye'den Türkiye'ye ilk göç dalgasının 2011 yılında başlamış olduğunu ve bu göç hareketin ortama ve duruma göre hala devam etmiş olduğu görülmektedir. Savaşın ilk yıllarında yoğun olarak gerçekleşen göçlerin, son dönemlerde azalmış olduğunu söyleyebiliriz.

2011 yılından bu yana Suriye'den yerinden edilen kişi sayısı 6,1 milyon olup, Suriye içinde yardıma muhtaç kişi sayısı 13,1 milyona ulaşmıştır. Suriye'den en fazla göç alan ülke ise Türkiye olmuştur (BMMYK, 2018).

2.1. Toplumsal Uyum

Toplumsal uyumun üç temel sacayağı vardır. Bunlar aidiyet duygusu yani ait olma hissi, ortak aklı hedeflemek ve sosyal ilişkiler şeklinde ifade edilebilir (Schiefer ve diğerleri, 2017, s.581)

Uyum, Türk Dil Kurumu sözlüğünde bir bütünün parçaları olan toplumsal çevre, ahenk, uygunluk ya da bir duruma uyma, intibak, uyum sağlama, entegrasyon, şeklinde tanımlanmaktadır. Uyum uluslararası göç terimleri sözlüğünde de kişilerin bir sürece ya da gruba dahil olması ya da bir parçası olması, şeklinde tanımlanır. Uyum, Heckman'a (2000) göre, mevcut sosyal yapılarla yeni bir toplumsal grubun topluma kazandırılmaları, bunun yanı sıra süreç içinde ne şekilde, nasıl var olan grubun yasal ve kültürel ilişkilerinin, sosyo-ekonomik ilişkilerinin içine dahil edilmesidir.

İnsanlar içinde yer aldıkları toplumun özelliklerinden etkilenecek davranışlarını şekillendirirler. Toplumun gelenek ve göreneklerini, kültürünü, değer yargılarını benimser ve toplumun kültürüne göre kendi davranışlarını düzenlemeye ihtiyaç duyarlar. Bu şekilde sosyal iletişim ve etkileşim de artar (Karaoğlu, 2007, s.5). Birey toplumsallaşma sürecinde içinde yer aldığı toplumun kültürel değerlerini kazanır ve içinde bulunduğu topluma uyum gösterir (Aytaç, 2004, s.18-21).

2.2. Suriyelilerin Toplumla Bütünleşmesi

Bu bölümde bütünleşme sürecinden bahsederken uyum, entegrasyon ve adaptasyon kavramlarının süreç içerisindeki değişen anlamlarından ve kullanım alanlarından bilgi vermek adına kısaca söz edilmiştir.

Göçmenler, göç sonrasında farklı bir kültürün içinde kendilerini bulurlar. Kendi kültürel değerleri ve yaşam şekliyle yeni topluma dahil olmaya çalışırlar. Toplumsal uyum veya adaptasyon olarak değerlendirilen bütünleşme göçmenlerin inanç ve değerleriyle, göç edilmiş olan ülkenin dinamikleriyle bir arada yaşama sürecidir (Çelik, s.34).

Göçmenlerin bütünleşme süreciyle ilgili farklı türlerde yaklaşımlar vardır. Bütünleşme sürecinin kavramsallaşmasına dair çeşitli tartışmalar yer almaktadır. Uyum sağlama, entegrasyon gibi kavramlar bazen birbirlerinin yerine kullanılarak kavram kargaşasına neden olmaktadır. Ancak küçük farklılıklar ile birbirlerinden ayrılmış oldukları ifade edilmektedir (Beaud ve Noiriel, 2003, s.15; Göker, 2015, s.130).

Uyum, kişilerin uyum sürecine aktif katılımı ile süreç içerisinde gelişme gösteren bir yapıya sahiptir. Başlangıçta, göçmenlerin yeni ülkelere uyum sağlama süreçleri “adaptasyon” terimiyle tanımlanmıştır. Adaptasyon, bir durumdan başka bir duruma geçiş olarak nitelendirilirken buradan hareketle uyum sürecine dahil olan bir göçmenin davranışlarını, ev sahibi toplumun kültür, adet, gelenek ve göreneklerine göre bilinçli veya bilinçsiz olarak şekillendirmesi olarak nitelendirilmiştir (Karaeminoğulları vd. 2009, s.333).

Kültürel uyum, belirli bir kültürden gelen bireylerin, grupların veya sınıfların kademeli olarak yabancı bir kültürün unsurlarını benimsemesi süreci olarak ifade edilir. Bu süreç fikirler, değerler, normlar, davranışlar ve kurumlar gibi unsurları içerir. İnsanlar

genellikle kendi kültürel kodları ve sosyal çevreleri çerçevesinde yaşadıkları zorlukları çözmeye çabalarlar. Ancak, farklı bir kültürel çevrede sosyalleştiklerinde, kendi kültürel kodları yetersiz kalabilir. Bu durumda, iki seçenek vardır: Birincisi, göçmenin yaşadığı toplumun kültürel değerlerine uyum sağlamak için kendi kültürel değerlerini yeniden yorumlaması olarak ifade edilir (Adıgüzel, 2016, s.162). İkincisi ise tamamen ev sahibi toplumun kültürel değerlerini benimsemek olarak ifade edilir. Böylelikle her iki durumda da kültürler arası etkileşim gerçekleşmiş olur.

Göçmenlerin, ev sahibi topluma uyum göstermeleri gerektiğine vurgu yapan adaptasyon kavramı yerine, artık göçmenlerin kendi kültürlerini koruyarak göç ettikleri topluma, yerli halka uyum sağlama süreci olan entegrasyon kavramına vurgu vardır (Adıgüzel, 2018, s.184).

Entegrasyon, üzerine tartışmaların yapıldığı bir konu olarak ifade edilmektedir. Herkesin ittifak ettiği ve genel kabul edilen bir entegrasyon tanımı yoktur (Castles vd, 2001, s.112).

Entegrasyon kavramı, genel olarak yerli ve göçmen bireylerin karşılıklı olarak yasal, ekonomik, sosyal ve kültürel bağlamlarda değişimlerini içeren ve çeşitli boyutlardan oluşan bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Sirkeci, Yüceşahin ve Şeker 2015, s.3)

2.3. Aidiyet

Aidiyet konusundaki literatür zamanla genişlemekte ve derinleşmektedir. Bu kapsamlı literatürün tamamını burada ele almak hem gerekli hem de mümkün olmadığından, yalnızca öne çıkan temel başlıklara odaklanılacaktır. Bu doğrultuda, aidiyetle ilgili genel tanımlamalara, Suriyeliler açısından değerlendirilişine, aidiyetin bir ihtiyaç olarak ele alınışına ve göçle ilişkisine yer verilecektir.

Aidiyet kavramı, Türk Dil Kurumu tarafından “ilgi” ve “ilişkinlik” olarak tanımlanmakta olup, ait olma hali ve mensup olma durumlarını ifade eder. Aidiyet, temel bir insan güdüsü ve işlevsel bir istek olarak vurgulanmıştır ve kişilerarası ilişkilerin kurulması, geliştirilmesi ve sürdürülmesinde önemli bir rol oynadığı belirtilmiştir (Baumeister ve Leary, 1995, s. 501)

Aidiyet sadece bir topluma ait olma anlamına gelmemektedir. Yapılan araştırmalarda gelişmemiş toplumlarda, insanların sosyal etkileşimlerinin aidiyet üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu araştırmanın elde edilen bulguları arasında yer almaktadır. Gelişmemiş toplumlardaki insanlar, barınma, beslenme, tehlikelere karşı kendini koruma gibi önemli eylemleri gerçekleştirebilme, bir topluluğa ait olma, iş birliği ve dayanışma içinde bulunma süreci gibi etkenler aidiyet kavramının ortaya çıkmasında etkili olduğu ifade edilmiştir. Bu topluluklardaki insanlar için bir gruba ait olmanın önemi grup içinde işleyen bir sistemin olmasından ötürüdür. İnsanlar bir gruba dahil olduklarında yaşamlarının ne kadar kolaylaşacağını, bağlı olmadıklarında ise ne kadar zorlanacaklarının farkındadırlar (Baumeister ve Leary, 1995, s.499).

Gelişmemiş ve eski topluluklardan günümüze kadar insanın önemli gereksinimlerinden biri olan aidiyet, “önem verilen ve değerli görülen bir ilişkiyi sürdürme” olarak da ifade edilebilir (Tellefsen ve Thomas, 2005, s.24).

Aidiyet, kişinin kendini konumlandırma ve anlamlandırma biçimine göre, diğer insanlara, nesnelere, yaşadığı yere, komşularıyla olan ilişkilerine, kültüre, siyasete, sosyal sınıflara ve etnik kökenine bağlı olarak şekillenen dinamik bir kavramdır. Bu kavram, bazen ortak bir bağ kurarak insanları bir araya getirebilirken, bazen de ayrışmaya neden olup “biz” ve “öteki” ayrımını belirginleştirebilen bir işlev görebilir. Bu bağlamda, bireyin kimliğini oluştururken “ben kimim?” sorusu kadar “ben kim değilim?” sorusunun da önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Ayrıca aidiyet, bir bağ kurma, dışlanma ya da bütünleşme süreci olarak da ele alınabilir ve kişilerin toplumsal yaşamdaki yerini belirlemede zamana yayılan bir rol oynar (Sözer, 2019, s.29).

Aidiyet kavramının, sosyo-kültürel etkileşimlerin bir sonucu olarak güçlenip zayıflayabileceği ifade edilmektedir. Aidiyet, birey ile toplum arasındaki bağı ifade eder ve aynı zamanda benzer kategorilerdeki insanları anlamamıza yardımcı olur. Aidiyet geliştirme süreci eklemleme, dışlanma veya bütünleşme süreci olarak da değerlendirilebilir. Bu süreç, bireyin ait olduğu ya da olmak istediği şeyle bütünleşme çabası olarak nitelendirilebilir. Bireyin doğduğu sosyal çevre, onun benliğinde bir aidiyet duygusu inşa eder ve bu duygu, bireyin yaşamı boyunca bilinçli tercihlerinden etkilenecek gelişir. Böylece aidiyet, bireyin doğumuyla başlayıp sosyal çevresine bağlı olarak bireysel tercihlerle güncellenir (Alptekin, 2011).

İnsan sosyal bir varlıktır ve sosyal olmak çok yönlü olmayı, etkileşim halinde olmayı gerektirir. Bireyler, insan olmanın temel ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra çeşitli ortamlarda etkileşim haline girerek aidiyet duygusu ihtiyacını gidermeye çalışır. Bireyin sosyalleşme sürecinde aidiyet duygusunun önemli bir yeri vardır. Buradan da anlaşılabacağı üzere aidiyet duygusunun bireyin toplumsal roller edinmesinde ve statüler kazanmasında önemli bir yeri vardır (Şahan, 2007, s.81-82).

Aidiyet, çocuklar, gençler ve yetişkinler için kesintisiz bir biçimde devam eden bir gelişim sürecidir, ancak bu süreç herkes için kolaylıkla tamamlanmaz. Dezavantajlı sosyal gruplar açısından, aidiyet duygusunun oluşumu diğer bireylere göre daha zorlu ve sancılı olabilir. Göçmen çocuklar ile devlet koruması altında olan çocuklar, bu dezavantajlı gruplar içinde yer alır. Göçmen ya da bakım altında büyüyen çocuklar ve gençler, “Nerelisin?”, “Ailen ne iş yapıyor?”, “Nerede eğitim görüyorsun?” gibi sorular karşısında çoğu zaman yaşlılarına göre daha fazla güçlük yaşar; genellikle belirsiz veya dolaylı cevaplar vermeyi tercih ederler. Yaşadıkları tüm zorluklara rağmen, aidiyet hissi bu çocuklar ve gençler için hayatlarında merkezi bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, bakım altındaki çocukların aidiyet duygusunu nasıl inşa ettiklerini çocukluk sosyolojisi çerçevesinde incelemek kayda değer bir araştırma konusudur (Çakı, 2019, s.4-5).

Maslow'un “İhtiyaçlar Piramidi”nde aidiyet duygusu da önemli bir yere sahiptir. Bu piramide göre, aidiyet ihtiyacı, fizyolojik gereksinimler ve güvenlik ihtiyaçları karşılandıktan sonra gelen üçüncü basamaktır (Solak, 2017, s.20).

Aidiyet kavramının, Suriyelilerin uyum süreçlerinde önemli bir rol oynadığını ifade edebiliriz. İkinci kuşak Suriyelilerin aidiyet duygusunu anlamanın, onların topluma uyum süreçlerini ve karşılaştıkları zorlukları analiz etmek açısından önemli olduğunu ifade edebiliriz. Bu bağlamda, ikinci kuşak Suriyelilerin aidiyet duygusu, hem ebeveynlerinin kültürel değerlerinden hem de içinde bulundukları yeni sosyal çevreden etkilendiğini söyleyebiliriz.

Eğinli ve Nazlı (2018) tarafından ifade edildiği üzere sosyal öğrenme kuramına göre, kültür insanın şekillenmesinde önemli bir rol oynar. Kültür, bireyler arasındaki ilişkileri etkilerken, kişinin çevresinin bir ürünü olarak ortaya çıkmasına da neden olur. Çevre değiştikçe insanın da değişmesi kaçınılmaz hale gelir. Ayrıca aynı coğrafyada yaşamış olmak, ortak çevreyi paylaşmak ve benzer efsaneler ile müziklere aşina olmak, bireylerin toplumsal aidiyet geliştirmelerinde belirleyici bir etkiye sahiptir (Koca, 2021).

Milton J. Bennett'e göre, bireyin ait olduğu toplumun kültürünü benimsemesi genellikle belirli aşamalardan geçer:

İnkâr: Birey, diğer kültürlerin farklılıklarını ve varlıklarını görmezden gelir.

Savunma: Kişi, kendi kimliğine ve gerçekliğine alternatif sunduğu için diğer kültürel farklılıkları tehdit olarak algılar ve bu farklılıklara karşı tepki gösterir.

En Aza İndirme: Kişi, artık kültürel farklılıklarla çatışmak yerine onları tanımaya ve anlamaya yönelir.

Kabul: Farklı kültürlerin varlığı ve değerleri kabul edilmeye başlanır.

Uyum: Bu aşamada birey, farklı bir dünya görüşüne uygun davranış biçimlerini öğrenerek kendi davranış repertuarına ekler ve yeni iletişim tarzları geliştirmeye başlar.

Bütünleşme: Bu aşama, farklı kültürel değerlerin bir araya gelerek uyum içinde kaynaşmasını ve ortak bir yaşam alanı oluşturma çabasını ifade eder. Burada amaç, tek bir kültürün yeniden inşası değil; farklı dünya görüşlerinin huzur içinde yan yana var olabileceği bir ortam yaratmaktır (Koca, 2021).

Kültürel aidiyet, bireylerin kendi kültürel kimliklerine ve geleneklerine bağlılıklarını ifade ederken; sosyal aidiyet, bulundukları toplumla kurdukları ilişkiler ve bu toplumda kendilerini nasıl konumlandıkları ile ilgilidir. İkinci kuşak Suriyelilerin, bu ikisi arasında bir denge kurma çabası içinde olduklarını ifade edebiliriz.

Aidiyet, çoğu zaman kimlik kavramıyla eş anlamlı olarak kullanılmakta ve tanımlamaya dahi ihtiyaç duyulmamaktadır. “Ben kimim?” sorusu, “Ben nereye aitim?” sorusundan bağımsız düşünülemez. Aidiyet, sadece bizim kendimizi nerede gördüğümüzle sınırlı kalmaz; başkalarının da bizi hangi yere ya da gruba ait kabul ettikleriyle ilgilidir. Bu nedenle aidiyet, sabit ve basit bir durum olmaktan uzaktır; keşfedilmeyi bekleyen bir olgu değil, sürekli yeniden inşa edilen bir yapıdır. Aidiyetler, zamanla gözden geçirilir, yeniden şekillendirilir, hatta bazen kısmen ya da tamamen reddedilip başka aidiyetlerle yer değiştirebilir (Çakı, 2019, s.44).

Literatürde aidiyetin mekânsal boyutuna özel bir önem verildiği görülmektedir. Bu yaklaşıma göre, mekânsal aidiyet “evinde hissetme” duygusuyla yakından ilişkilidir. Bir

başka deyişle, bir bireyin kendini “evinde” gibi hissedebileceği bir alan bulabilmesi, aidiyet duygusunun temelidir. Bu tür bir mekân aidiyetinin eksikliği ise yalnızlık, dışlanmışlık, yabancılaşma ve aidiyet eksikliği gibi hislere neden olabilir; aynı zamanda motivasyon kaybına ve ruh sağlığı sorunlarına yol açabilir (Çakı, 2019, s.44).

Sonuç olarak, ikinci kuşak Suriyelilerin aidiyet duygusu, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde birçok faktörün etkileşimiyle şekillenir. Bu bağlamda, sosyo-kültürel etkileşimlerin ve bireysel tercihlerin, aidiyet duygusunun oluşumunda ve gelişiminde önemli bir rol oynadığı söylenebilir. İkinci kuşağın aidiyet duygusunu anlamak için aile ortamını, dinamiklerini de bilmek ailenin de aidiyet duygusunu anlamak gerekir. Bu yüzden hem Suriyeli ebeveynler ile hem Türkiye'de doğmuş olan ikinci kuşak Suriyeliler olarak nitelendirdiğimiz çocukları hakkında görüşmeler yapmak önemli görülmüştür.

İkinci kuşak Suriyelilerin aidiyet duygusunu ve süreçlerini anlamak için birkaç önemli noktadan söz edilebilir. Bunlardan ilki olan aileler, bu çocukların kültürel kimliklerinin oluşumunda temel bir yere sahip olduğunu ifade edebiliriz. Ailelerin çocuklarına kendi kültürel değerlerini, dilini, dinini ve geleneklerini aktarma biçimleri, çocukların kültürel aidiyet duygusunu şekillendirir (Berry, 1997). Bu noktada Suriyeli çocukları düşündüğümüzde burada doğmuş olan veya büyümüş olanlar için dinin aynı olması demek gündelik yaşam pratiklerinin, gelenek ve adetlerin, inançtan besleniyor olması demektir. Görüşmelerimizi yaptığımız Suriyeli ailelerin gündelik yaşam deneyimlerinin yerli halkın gündelik yaşam deneyimleri ile benzer olduğunu, din ve gelenekleri aktarma biçimlerinin de yerli halkın aktarma biçimlerine benzediğini ifade edebiliriz. Burada farklı olan şey ise dil konusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ailelerde çoğunlukla Türkçe'yi az düzeyde bilenler olarak anneler karşımıza çıkmaktadır. Bu yüzden Arapça konuşmalar aktif olarak devam etmekle birlikte Türkçe'de aynı düzeyde babalar tarafından aktif olarak kullanılmaktadır. Annelerin Türkçe'yi iyi düzeyde konuşabilmesi ve evde okula gitmeyen veya yeni başlayan çocuklar varsa onlarında iyi düzeyde konuşabilmesi içindir.

Yerel halkla ve diğer göçmen gruplarla kurulan sosyal ağlar, Suriyelilerin aidiyet duygusunu etkiler. Araştırmamızda diğer Suriyeli ailelerle, aynı mahallede olmanın kendileri için olumlu anlamlar ifade ettiği bütün katılımcıların ortak ifadesi olarak karşımıza çıkmıştır. Olumlu, yapıcı sosyal ilişkiler için aidiyet duygusunun olumlu gelişeceğini ifade ederken, dışlanma ve ayrımcılık gibi durumlara maruz kalmanın

olumsuz etkilerde bulunarak yabancılaşma, yalnızlaşma gibi etiklere neden olacağını ifade edebiliriz. Ayrımcılık ve dışlanma; eğitim, iş ve sosyal yaşamda maruz kalınan olumsuz deneyimlerle aidiyet duygusunu olumsuz etkileyebilir. Bu bağlamda, ayrımcılıkla mücadele yöntemleri ve bu deneyimlerin bireylerin psikolojik durumları üzerindeki etkileri incelenebilir. Toplum tarafından dışlanma veya ötekileştirilme deneyimleri, çocukların ve gençlerin kendilerini toplumun bir parçası olarak görmelerini zorlaştıracaklarını söyleyebiliriz. Bu tür deneyimlerin uzun vadeli etkilerini göz önünde bulundurarak çocukların ve gençlerin bunlarla nasıl başa çıkacağı ve etkilerinin nasıl azaltılabileceği araştırılabilir.

2.3.1. Göç ve Aidiyet

Literatürde aidiyet oluşumu ile ilgili ele alınan konulardan biri de göçmen çocuklar ve gençlerdir. Bu alanda öne çıkan en yaygın yaklaşımın kültürcü ya da kültürel bir perspektife sahip olduğu ifade edilebilir. Bu bakış açısı, göçmen çocukların kültürel karmaşa içinde kaldıklarını ve “arada kalmış” bir durumda olduklarını vurgular. Bu bağlamda, göçmen çocukların, ebeveynlerinin kültürü ile yaşadıkları ev sahibi toplumun kültürü arasında sıkıştıkları, hangi kimliğe ya da kültüre ait olduklarını belirlemekte zorlandıkları ve bu yüzden kültür ve aidiyet krizleri yaşadıkları yaygın olarak kabul edilen bir görüştür (Cashmore ve Troyna, 1982; Aronowitz, 2002; Khondaker, 2007; Watson, 1997; Schlytter ve Linell, 2009; Wikan).

Göçmen çocuklar ve gençler, aynı anda iki farklı kültürel tutumu gözlemleyen ve deneyimleyen bireyler olarak genellikle mağdur, baskı altında ve yabancılaşmış kişiler olarak tanımlanır. Ebeveynlerinin kültürü ile ev sahibi toplumun kültürü arasında seçim yapmakta zorlanan, “farklı” ve “sorunlu” bir birey tipi olarak tasvir edilirler. Bu tanımlamanın bir sonucu olarak, göçmen çocuklar ve gençler, hem aile kültürel çevresi hem de ev sahibi toplum tarafından “sosyal bir problem” olarak görülür. Her iki çevre de bu çocuğu veya genci kendi kültürüne adapte etme isteğiyle baskı uygular. Ebeveynler, çocuklarını ev sahibi toplumun “yozlaşmış” olarak gördükleri kültüründen uzak tutmaya ve asimilasyondan korumaya çalışırken, ev sahibi toplum ise onları ulusal kültüre entegre etmeyi ve kendi kültürel çevrelerinden özgürleştirmeyi hedefler. Sonuç olarak, her iki kültürel çevre de göçmen çocuğu veya genci “sapkınlıktan” koruma gibi ortak bir amaç gütmektedir (Aronowitz, 2002; Wong, 1997; Khondaker, 2007'den aktaran Çakı, 2019).

2.4. İkinci Kuşak

Yaşadıkları toplumdan can güvenliği ve temel yaşam koşulları endişesiyle ayrılan göçmenler birinci kuşak göçmen olarak nitelendirilirken göç edilen ülkede birinci kuşak göçmenlerden doğan nesile ise ikinci kuşak göçmen olarak nitelendirilmektedir. Bunun yanında kendi toplumundan çok küçük yaşta ayrılan ve kendi kültürüne yabancı olan çocuklarda ikinci kuşak göçmenler olarak ifade edilmektedir (Aker, 2006).

Grosjean (2014), iki kültürlü bireylerin kimlik oluşturma sürecinin karmaşık ve uzun bir yolculuk gerektirdiğine dikkat çeker. Bu süreçte, bireyin hem kendi ana kültürüne hem de ikinci kültüre güçlü bir aidiyet hissedebilmesi zaman alır. Aynı zamanda, ev sahibi toplumun bu bireyi kabullenmesi de belirli bir sürece ihtiyaç duyar. Grosjean'a göre, bu süreç oldukça zorlayıcı olduğundan, iki kültürlü bireyler kendi kültürel kimlikleri konusunda kendi kararlarını verme eğilimindedir. Bu kararı alırken, her iki kültür hakkındaki algılarını, geçmiş deneyimlerini, kimlik ihtiyaçlarını, her iki kültürdeki dil ve kültürel yeterliliklerini ve bireysel diğer faktörleri göz önünde bulundururlar. Sonuçta, bazı bireyler yalnızca kendi kültürlerine, bazıları ise sadece ev sahibi toplumun kültürüne ya da her iki kültüre birden bağlılık hissederken, nadir de olsa herhangi bir kültüre aidiyet duymayan bireyler de olabilir (Süverdem ve Ertek, 2020).

İkinci kuşak Suriyelilerin aile içi dinamikleri, kültürel değerleriyle, ev sahibi toplumla ve ebeveynleriyle olan ilişkilerini etkiler. Ebeveynlerinin kültürel beklentileri ile kendi deneyimleri arasında denge kurmak zorunda kalan Suriyeli çocuklar, kültürel değişim süreçlerini çok yönlü olarak yaşayabilirler.

Sonuç olarak, ikinci kuşak Suriyelilerin, hem kendi kültürel değerlerini koruma çabaları olur hem de Türkiye toplumunda yaşadıkları aidiyet sürecinde çok yönlü ve farklı boyutları olan deneyimler yaşarlar. Bu süreçlerin başarılı bir şekilde yönetilmesinin, Suriyelilerin ve ev sahibi toplumun ortak huzuru açısından büyük önem taşıdığını ifade edebiliriz.

2.5. Çocuk-Göç İlişkisi

2.5.1. Çocuk

İnsan yaşamı, anne karnında başlayıp ölümle son bulan sürekliliği olan bir süreç olarak ifade edilmektedir. Gelişim dönemleri konusunda farklı kaynaklar çeşitli yaş aralıkları belirtmişlerdir. Yaşamın ikinci ayından iki yaşına kadar süren dönem, bebeklik dönemi olarak kabul edilmektedir (Aydın, 2019, s.30). İki yaşından altı yaşına kadar olan dönem ise erken çocukluk dönemi olarak kabul edilir. Bu süreçte çocuklar, motor becerilerini ve irade yetilerini geliştirerek çeşitli beceriler kazanırlar. Bu dönem, aynı zamanda oyun oynama ve akran ilişkileri kurma dönemidir. Kız çocuklarında 6-11 yaş, erkek çocuklarında ise 6-13 yaş aralığı geç çocukluk dönemi olarak tanımlanır. Bu dönemde çocuklar, sosyalleşme ve akran ilişkileri kurma becerilerini geliştirirler; okuma, yazma, hesap yapma ve düşünme yetenekleri artar, değer sistemleri ve vicdan anlayışları şekillendiği ifade edilmektedir. Geç çocukluk döneminin ardından ergenlik dönemi başlar. Ergenlik döneminin ise 11 ile 20 yaş arasında olduğu yaş arasında olduğu ifade edilmektedir. Bu dönemde ise ikili duygu, düşünce ve davranışların yaygın olarak görüldüğü, bağımsızlık isteğinin belirgin olarak ön plana çıktığı dönem olarak ifade edilmektedir. Ergenlik döneminde olan çocuklar bu süreçte kimlik arayışına girer, toplumsal konulara ilgi duyar ve gelecekteki meslek seçimleri hakkında kararlar vermeye başlarlar. Bebeklik döneminden ergenlik dönemine kadar çocuklar birçok evreden geçmiş olurlar (Piaget, 1952 ve Erikson, 1950)

Ülkemizdeki birçok Suriyeli çocuğun, hassas gruplar arasında yer aldığı ifade edilmiştir. Bu hassas gruplar, sayıca azalan sıraya şu şekilde ifade edilmektedir: Refakatsiz çocuklar, şiddet mağduru çocuklar, engelli çocuklar, eğitimden yoksun çocuklar, evli çocuklar ve silahlı çatışmalara tanık olmuş çocuklar olarak sıralanmaktadır (Demiröz, 2016).

Göçmen çocukların göç edilen ülkenin kültürüne ve diline, ebeveynlerine göre daha hızlı uyum sağlayabildikleri ifade edilmektedir. Ancak, ebeveynlerin eski kültürlerine bağlı kalmaları, çocuklarda aile içi çatışmalara, aileye yabancılaşmaya, özdeşim kurmada güçlük çekmeye ve değer yargıları konusunda belirsizlik yaşamaya yol açtığı ifade edilmektedir (Tousignant ve diğerleri, 1999).

İkinci kuşakta uyum sürecinin daha sorunsuz ve psikiyatrik bozuklukların daha az olacağı öngörülse de, yapılan araştırmalar travmanın etkilerinin kalıcı olduğunu, nesilden nesile geçebildiğini ve ikinci kuşakta bile intihar oranlarının ev sahibi ülke toplumuna göre çok daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Howard ve Hodes, 2000; Üçkardeş ve diğerleri, 2015).

Araştırmacılar çocukların, ayrımcılığı zihinlerinde kavramlaştırabildiklerini ifade etmişlerdir. Hollandalı araştırmacılar, 10 yaşındaki çocukların %92'sinin ayrımcılığı tanıyıp tanımlayabildiklerini rapor etmişlerdir (Verkuyten ve arkadaşları, 1997).

Sonuç olarak, ikinci kuşak Suriyeli çocuklar okul ortamında, mahallede ve diğer sosyal çevrelerde yaşamış oldukları dışlanma, ayrımcılık, zorbalık ve kabul görmeme gibi deneyimlerin ne anlama geldiğini hissetmekte ve fark etmektedir. Bu durumun, çocukların aidiyet duyma ve uyum sağlama alanlarına zarar vereceğini ifade edebiliriz. Çocukluk dönemi, insan yaşamının en kritik gelişim aşaması olarak bilinmektedir ve bu dönemde yaşanan problemler, gelişimsel dönemlerin sekteye uğramasına yol açarak, yetişkinlere göre onarılması çok daha zor sonuçlar doğurabilir.

3. YÖNTEM

Araştırmacılar, belirli bir bakış açısına dayanarak araştırmasını yürütür. Bu bakış açısı olmaksızın, araştırmacının neyi, neden ve nasıl inceleyeceğine karar vermesi zor olabilir. Bu nedenle, araştırmanın dayandığı çerçevenin açıklanması, okuyucunun araştırmayı daha iyi değerlendirebilmesi açısından önem taşır. Bu bölümde, bu tez araştırmasının dayandığı arka plan, ana hatlarıyla ele alınacak ve çalışmanın amaçlarına ulaşmak için tercih edilen araştırma yöntemi açıklanacaktır. İlk olarak, araştırma sorusu ve araştırmanın planı özetlenip bu sorunun hangi yöntemlerle inceleneceği anlatılacak; ayrıca, araştırma sürecinde karşılaşılan etik sorumluluklar ve çalışmanın güvenilirliğini sağlama amacıyla izlenen stratejiler ve süreçler hakkında bilgi verilecektir.

Araştırma, temelde nitel araştırma yaklaşımı içinde yapılandırıldığından, önce bu yaklaşıma dair genel bilgiler sunulacak, ardından bu bağlamda kullanılan görüşme yönteminin neden tercih edildiği ve bu yöntemin temel özellikleri açıklanacaktır.

3.1. Nitel Araştırma

Bu çalışmanın temelinde yer alan yöntemsel bakış açısının ana hatlarından söz etmek gerekirse şunları söyleyebiliriz: Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri genellikle nicel ve nitel araştırma yöntemleri olmak üzere iki genel başlık altında toplanır. Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Nitel yöntemde araştırmacının bakış açısından ziyade araştırılan bireylerin deneyimleri ve perspektifleri ön plandadır; bu doğrultuda, onların dünyasını anlamak hedeflenir.

Nitel yöntem, nicel yönteme kıyasla toplumsal araştırmalar için rapor hazırlamada daha zorlu bir süreç sunar. Daha az kurala sahip olması ve daha az yapılandırılmış bir yapıda ilerlemesi, bu süreci karmaşıktırabilir. Buna rağmen, her iki yöntemin de amacı aynıdır: araştırma sürecini ve bu süreçte elde edilen verileri mümkün olan en etkili şekilde ifade etmektir (Neuman, 2014).

Nitel araştırma, bireylerin yaşam deneyimlerini kendi doğal bağlamları içinde ve çeşitli açılardan anlamayı hedefler. Bu tür bir yaklaşım, genellenebilir sonuçlar üretmektense, araştırma konusu hakkında daha derin bir anlayış ve kavrayışa ulaşmayı amaçlar ve modern sosyal bilimciler tarafından özellikle değerli bulunur (Çakı, 2019,

s.50). Yıldırım ve Şimşek (2013), araştırma sınırlarını katı bir şekilde belirleyen ve dar kapsamlı değişkenlere odaklanan yöntemler yerine, araştırma sürecinde gelişerek keşfetmeye ve anlamaya öncelik tanıyan yaklaşımların daha faydalı olabileceğini vurgulamaktadır. Aynı şekilde, nitel araştırmalar, bireyin içinde bulunduğu sosyal, tarihsel ve mekânsal bağlamların yanı sıra sembolik anlam dünyasını dikkate alan esnek bir yöntemle gerçekleştirilir. Kümbetoğlu'na (2012) göre, böyle bir yaklaşımla elde edilen nitel verilerden anlamlı temalar ve kategoriler çıkarmak hedeflenir (s.44-45).

3.2. Araştırmanın Tekniği

Aziz (2011) görüşmeleri, nitel (derinlemesine) ve nicel (yüzeysel) olmak üzere iki kategoriye ayırmaktadır. Nitel görüşmeler, az sayıda katılımcıdan ayrıntılı bilgi almayı hedefleyen görüşmelerdir. Bu görüşmelerde, sorular genel bir çerçeveyi kapsar ve esneklik sağlanır; görüşme sırasında yeni sorular eklenebilir, ara sorular yöneltilebilir veya bazı sorular çıkarılabilir. Buna karşılık, nicel görüşmelerde çok sayıda katılımcıdan standartlaştırılmış bilgiler toplanır ve sorular, önceden belirlenmiş cevap seçenekleriyle birlikte hazırlanır (Dömbekçi ve Erişen, 2022).

Görüşme, nitel araştırmalarda sıkça kullanılan bir veri toplama yöntemidir (Punch, 2005). Özünde, bilgi edinmeyi amaçlayan bir konuşma olan görüşme, araştırmaya katılan bireylerin belirli bir konuya ilişkin duygu ve düşüncelerini anlamaya yönelik bir etkinlik olarak tanımlanabilir (Berg ve Lune, 2015; Karataş, 2017). Kişilerin duyguları, düşünceleri, tutumları, deneyimleri ve şikayetlerini derinlemesine kavramak için etkili bir yöntem olarak öne çıkar (Sevencan ve Çilingiroğlu, 2007). Bazı kaynaklarda “mülakat” olarak da geçen görüşme, iki ya da daha fazla kişi arasında belirli bir amaç doğrultusunda yapılandırılmış bir sohbet olarak tanımlanır (Coşkun, Altunışık ve Yıldırım, 2017). Temel amacı ise, katılımcının iç dünyasına dair derin bir bakış sağlayarak onun konuya ya da duruma dair perspektifini anlamaktır (Patton, 1987).

Görüşme yönteminin etkili bir şekilde uygulanabilmesi için, görüşmecinin gerekli donanımına sahip olması esastır. Görüşme sırasında, görüşmecinin, katılımcının kısa ve yüzeysel ifadelerle sınırlı kalmaması için yönlendirmesi, duygusal yoğunluğun arttığı anlarda süreci görüşme planına uygun olarak sürdürebilmesi önemlidir. Katılımcılardan nesnel veri toplayabilmek adına, sosyo-ekonomik durum, cinsiyet, ırk gibi kişisel

özelliklere karşı tarafsız bir tutum sergilemesi gereklidir. Bunun yanı sıra, araştırmanın konusuna ve derinlik seviyesine göre, görüşmecinin katılımcıyla iş birliği içinde olması da önemlidir (Creswell, 2021).

Yarı yapılandırılmış görüşmelerin, yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşmelerin arasında yer aldığı ifade edilebilir. Derinlikli mülakat tekniğine dayalı görüşmeler yarı yapılandırılmış soru formuna dayalıdır. Yarı yapılandırılmış görüşmede, görüşmecinin genel bir yol haritası olsa da görüşülen bireylerin özelliklerine göre bu çerçevede değişiklik yapılarak (sorularda değişiklik, yeni sorular ekleme veya çıkarma) konunun farklı yönleri keşfedilmeye çalışılır (Coşkun, Altunışık ve Yıldırım, 2017). Yarı yapılandırılmış görüşmelerde, önceden hazırlanmış soruları içeren bir görüşme formu kullanılır. Görüşme sırasında veri derinleştirilmek veya eksik noktalar tamamlanmak istendiğinde bu sorulara ek sorular yöneltilebilir (Karataş, 2017). Bu özellik, araştırmanın amacına uygun olarak kapsamlı bilgi edinmek için önemlidir (Sevencan ve Çilingiroğlu, 2007).

3.3. Araştırmanın Problemi ve Araştırma sorusu

Bu araştırmanın temel amacı, zorunlu göç kapsamında Türkiye'ye gelen Suriyelilerin ve Türkiye'de doğmuş olan Suriyeli çocukların aidiyet sürecinin nasıl olduğunu ortaya koymaktır. Bu süreçte yaşanan sorunların belirlenmesi, Suriyelilerin yaşadığı ve yaşayacağı muhtemel zorluklara odaklanarak çözüm önerileri geliştirmek bağlamında bilgiler sunar. Çalışma, aşağıdaki sorular ışığında bu problemleri anlamak ve çözüm yolları önermek üzere hazırlanmıştır.

- Suriyeli çocukların aidiyet duygusu nasıldır?
- Suriyeliler kendilerini ayrımcılığa uğramış, dışlanmış hissediyorlar mı? Eğer öyleyse bu deneyimleri nasıl ifade ediyorlar, açıklıyorlar?
- Suriyeliler geri dönmek istiyorlar mı? Bu istekleri ile aidiyet algıları arasında nasıl bir ilişki kuruyorlar?
- Suriyeliler diğer Suriyeli aileler ile etkileşime giriyorlar mı? Bu etkileşim aidiyet duygularını nasıl etkiliyor?
- Suriyeliler, yerli halk ve çocukları ile etkileşime giriyorlar mı? Bu etkileşim aidiyet duygularını nasıl etkiliyor?

3.4. Araştırmanın Önemi ve Kapsamı

Göçlerle birlikte birçok konuda yeni araştırmalarda yapılmıştır. Bu araştırmayı onlardan farklı kılan Türkiye'de doğmuş olan Suriyeli çocukların aidiyet süreçlerinin ne yönde şekillendiğine dair herhangi bir araştırmaya rastlanmamış olmasıdır.

Bu araştırmanın kapsamı belirli açılardan daraltılmıştır. Öncelikle, genel geçer sonuçlar elde etmeyi hedefleyen nicel bir yöntem yerine, araştırma Suriyeli ailelerin ve çocukların deneyimleri, algıları ve düşüncelerinden yola çıkarak aidiyet duygusunu anlamaya odaklanan nitel bir yöntemle sınırlandırılmıştır. Bu tercih, konu hakkında konuyu dağıtmadan bilgi sağlamayı amaçlamaktadır.

Araştırma, kavramsal çerçevesi bakımından Suriyeli aileler, ikinci kuşak Suriyeli çocuklar, aidiyet, toplumsal bütünleşme konuları ile sınırlandırılmış ve toplumsal uyumun parametreleri, kimlik başlıkları konu dışı bırakılmıştır.

3.5. Osmaniye İli

Bilindiği üzere, araştırma ili olan Osmaniye, Suriye'ye sınır olarak yakın olması sebebiyle Suriyeli nüfusunun yoğun olduğu iller arasında yer almaktadır. Osmaniye ilinde Suriyeli nüfusunun yoğunlukta olduğu Dr. İhsan Göknel mahallesinde görüşmeler yapılmıştır. İkinci kuşak olarak nitelendirdiğimiz Türkiye'de doğmuş olan 13 Suriyeli çocuk ve ebeveynleri ile görüşülmüştür. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 9 Mayıs 2024 tarihi itibarıyla geçici koruma statüsünde kayıt altına alınan Suriyeli sayısının 3 milyon 115 bin 536 kişi olduğunu ifade etmiştir. Suriyeli sayısı 2017 yılından bu yana en düşük seviyesine geriledi. 2024 İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı verilerine göre 0-18 yaş aralığında Türkiye'de bulunan Suriyeli sayısı 1 milyon 539 bin 898 olduğu bildirilmiştir. Göç Araştırmaları Vakfı'nın (2021) Göç ve İnsan Hareketliliği Yıllığı'nda, Türkiye'de geçici koruma altında kalan Suriyelilerin 3 milyon 700 bin civarında olduğu belirtiliyor.

Osmaniye ili şehirlerdeki en kalabalık Suriyeli sıralamasına göre on altıncı sırada yer almaktadır. Osmaniye'de bulunan Suriyeli sayısı 40 bin 470'dir. (Göç İdaresi Başkanlığı, 2024). Osmaniye ilinin en kalabalık şehir olan İstanbul iline göre çok daha küçük, kiraların daha uygun, geçinmek için olan diğer koşulların daha ucuz olduğu bir şehir

olması ve sınıra daha yakın olması nedeniyle tercih edilen şehirler arasında yer almaktadır. Görüşmeler ev ortamında gerçekleştirilmiştir. Evler genel olarak müstakil, eski görünümlü, kötü evlerden oluşmaktadır.

3.6. Örneklem İlişkin Bilgiler ve Örneklemenin Yapılanma Süreci

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin (ÇHS) 1. maddesi, özel durumlar hariç olmak üzere, çocuk yaşını 0-18 olarak tanımlar. Bu maddeye göre, çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır (UNICEF, 2023a).

Bu çalışmada ise, Suriyeli çocukların yaş aralığı 5-13 olarak belirlenmiştir. Bu yaş grubunun seçilme sebeplerinden biri, Suriye'den Türkiye'ye göçün 2011 yılında başlamasıdır. İlk göç hareketi bu yılda gerçekleşmiş olup, Türkiye'de doğan çocuklar bu tarihten itibaren doğmuşlardır. Bu durum, araştırmanın odaklandığı çocukların göç sonrası doğan veya çok küçük yaşlarda göç eden çocuklar oluşunu belirlemektedir. Suriyeli ebeveynlerin yaş aralığında sınırlama yapılmamıştır.

Piaget'nin "Bilişsel Gelişim Kuramı"na göre, bu yaş grubundaki çocuklar somut işlemler döneminde ve bu dönemde çevrelerindeki dünyayı algılama ve anlamlandırma süreçleri gelişmektedir. Ancak, bu yaş grubundaki çocuklar soyut düşünme becerilerini tam olarak geliştirmemiş olduklarından dolayı, onların savaş, göç ve yeni bir ülkeye dahil olma süreçleri gibi karmaşık durumları anlama ve ifade etme yetenekleri sınırlı olabilir.

Bu nedenle, araştırma sürecinde, 5-13 yaş arasındaki Suriyeli çocukların durumu değerlendirilirken, ebeveynleri ile birlikte görüşmeler yapılmıştır. Çocukların küçük olması ve ifadelerinin sınırlı olabileceği dikkate alınarak, ebeveynlerin gözlemleri ve anlatımları, çocukların yaşadıkları deneyimlerin daha kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını sağlamıştır. Ebeveynlerin de katılımı ile yapılan görüşmeler, çocukların gelişimsel süreçlerini, içinde bulundukları koşulları ve bu koşulların onların aidiyet duygusu üzerindeki etkilerini daha derinlemesine incelemeyi mümkün kılmıştır.

Sonuç olarak, araştırmamın öznelarını oluşturan Suriyeli çocukların yaş aralığının 5-13 olarak belirlenmesi, hem çocukların gelişimsel özelliklerini hem de ebeveynlerin rolünü dikkate alarak daha kapsamlı ve anlamlı veriler elde etmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, 2011 yılındaki göç dalgası sonrasında doğan çocukların bu yaş aralığında olması,

araştırmam için bu grubu daha da uygun hale getirmektedir. Bu yaş grubunun seçimi, savaş ve göç deneyimlerinin çocuklar üzerindeki etkilerini daha iyi anlayabilmek için önemli bir karar olmuştur. Araştırma süreçleri, amaçlarına, öznelerine ve koşullarına göre birden fazla örneklem türünü içerebilir (Kaptanoğlu, 2016). Benzer şekilde, bu araştırma sırasında amaçlı örneklem, kartopu (zincir) örneklem türü kullanılmıştır. Bu örneklem türünün seçilme sebebi güven ortamı inşa ederek, sohbet ortamının oluşturulmasını sağlayarak samimi cevaplara ulaşma çabasıdır. Ayrıca, çocukların ve ailelerinin diğer Suriyeli aileler ve çocuklarla iletişimde olması göz önünde bulundurularak, Suriyeli çocuklara ulaşmak için bazı durumlarda kartopu (zincir) örneklem yöntemi de kullanılmıştır.

3.7. Örneklemen Sınırlılıkları

Görüşme yapılan katılımcılar, düşük gelir seviyesine sahip olan ailelerden oluşmaktadır. Ayrıca bu çalışmanın ortaya koyduğu sonuçlar Osmaniye ilinde ikamet eden Suriyeliler ile sınırlıdır ancak diğer bölgelerdeki Suriyelilere dair fikir ve genel bir öngörü verebileceği de söylenebilir.

3.8. Veri Toplama Süreci

Görüşmeler, ailelerin ve çocukların bilgilendirilmiş onam formlarını dinlemeleri ve onaylamaları sonrasında gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, Osmaniye'de toplam 13 Suriyeli çocuk ve aileleri ile derinlikli yüz yüze görüşme yapılmıştır. Görüşmeler, çocukların ve ailelerin rızası alınarak ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır.

Tüm görüşmeler, çocukların kendilerini rahat ve güvende hissedebilmeleri için evlerinde gerçekleştirilmiştir. Evin durumuna bağlı olarak, görüşmeler evin içinde veya bahçede yapılmıştır. Görüşme ortamında sadece araştırmacı, bir çevirmen ve görüşülen çocuk ve ebeveynler bulunmuştur.

Görüşmelere başlamadan önce, tüm çocuklara ve ebeveynlere Gönüllü Katılım Formu okunmuş ve katılımlarına onayları alınmıştır. Görüşmelerin tamamı, çocukların ve ailelerinin izniyle ses kaydı alınarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler 45 ila 90 dakika arasında sürmüştür.

Araştırmacı, Arapça görüşmelerde tercümandan yardım almıştır. Araştırmacı, görüşme için evlere gittiğinde aynı zamanda ev ortamını gözlemlemiş ve bu gözlemlerini evden ayrıldıktan sonra gözlem formuna kaydetmiştir.

3.9. Veri Analizi

Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Creswell (2013) ve Neuman (2014), betimsel analizi, nitel verilerin düzenlenmesi ve anlamlı bir şekilde özetlenmesi süreci olarak ifade etmektedirler. Bu sürecin amacı, verilerin analiz edilerek kilit temaların ve örüntülerin ortaya çıkarılmasıdır. Creswell (2013), betimsel analizde, araştırmacının topladığı verileri düzenleyip kategorilere ayırarak incelemeyi kolaylaştırdığını belirtir. Bu sürecin amacı, araştırma konusu olan fenomenin daha net bir şekilde anlaşılmasını sağlamaktır: *”Betimsel analiz, verilerin kilit temaları ve örüntüleri vurgulayacak şekilde özetlenmesini ve düzenlenmesini içerir. Bu süreç, araştırılan fenomenin net bir şekilde anlaşılmasına olanak tanır.”* (Creswell, 2013, s. 183).

Creswell (2013)’e göre bu analiz yöntemi, tematik kodlamalar aracılığıyla örüntülerin belirlenmesine ve bu şekilde daha derin bir anlam kazandırılmasına odaklanır.

Neuman (2014), betimsel analizi “verilerin sistematik bir şekilde özetlenerek tekrar eden temaların ve örüntülerin belirlenmesi” olarak tanımlar. Bu süreç, araştırmanın sosyal bağlamına odaklanarak, verilerin daha yapılandırılmış bir şekilde sunulmasını sağlar: *“Betimsel analiz, sosyal bağlamın temelinde yer alan tekrar eden temaları ve örüntüleri açığa çıkarmak ve veriyi sistematik bir şekilde sunmak için yapılan bir süreçtir.”* (Neuman, 2014, s. 161).

Neuman (2014), bu analiz yönteminin veriyi doğrudan bağlamı içinde ele alarak “ne olduğunu” anlamaya yönelik olduğunu vurgular. Araştırmacının bireysel yorumları bu sürece rehberlik eder.

Saha çalışmasında ses kayıtları alınmış ve bu kayıtlar hızlı bir şekilde deşifre edilmiştir. Kayıtlar çözüldükten sonra katılımcıların cevapları tekrar okunarak analiz edilmiştir. Bu analizler doğrultusunda kodlamalar yapılmıştır. Nitel araştırmada kodlama, veri analizinin önemli bir aşamasıdır. Kodlama, belirlenen araştırma sorusu doğrultusunda yönlendirilir ve yeni soruların ortaya çıkmasına yardımcı olur. Kodlama işlemi,

araştırmacının ham veriler arasında kaybolmasını engeller ve veriler üzerinde daha derinlemesine düşünmesine olanak tanır. Bu sayede, araştırmacı teorik ve genellemelere ulaşabilir (Neuman, 2013, s. 663).

Temaları belirlemek için kodlar birleştirilmiş ve kategorize edilmiştir. Yorumlama aşamasında, araştırmacı topladığı verileri anlamlandırarak neden-sonuç ilişkileri çerçevesinde belirli sonuçlara ulaşmıştır. Araştırmacı, elde ettiği sonuçların önemine göre açıklamalar yapar (Yıldırım ve Şimşek, 2004, s. 186). İlişkili kodlar kategorilere ayrılmış ve araştırma soruları doğrultusunda temalar oluşturulmuştur. Kodlama ve tema oluşturma işlemlerinin ardından, verilerin yorumlanmasına geçilmiştir.

3.10. Analiz Süreci ve Raporlama

“Bir nitel araştırmada temalar veya kategoriler iki şekilde oluşturulabilir: (a) Araştırmacı, araştırma konusuyla ilgili literatürü inceleyerek bu kategorileri belirleyebilir veya (b) temalar veya kategoriler, verilerin analizi sürecinde araştırmacı tarafından ortaya çıkarılabilir” (ATAAOF, 2017).

4. BULGULAR

Suriyelilerin Türkiye'deki yaşam deneyimleri, toplumsal uyum ve bütünleşme süreçleri, yerel toplumla kurdukları ilişkiler ve gelecek planları bağlamında ele alınması gereken önemli bir araştırma alanıdır. Bu çalışmada, “Osmaniye'deki Suriyeliler ve ikinci kuşak Suriyeli çocuklar, Türkiye toplumuna aidiyet duygusu geliştirme, toplumsal uyum sağlama ve savaş sonrası yaşam tercihlerini nasıl şekillendirmektedirler?” sorusu temel alınarak, onların aidiyet süreçleri incelenmektedir.

Bu bölümde, Türkiye'de doğan 5-13 yaş aralığındaki Suriyeli çocuklar ve Suriyeli aileler ile yapılan mülakatlar, yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular sunulmuştur. Araştırmanın amaçları doğrultusunda belirlenen temalar çerçevesinde veriler sistematize edilmiştir. Mülakatlardan elde edilen veriler bu bölümde işlenmiş ve yorumlanmıştır. Görüşmecilerin cevapları doğrudan alıntılanarak “italik” biçimde sunulmuştur. Her alıntının sonunda, görüşmecinin kodu, cinsiyeti ve yaşı belirtilmiştir (Örneğin: G1, E, 7).

Bu bölümde sunulan veriler, Suriyeli çocukların Türkiye'ye yönelik bakışları, Suriyeli ailelerin Suriye'deki yaşamları, göç süreçleri ve Türkiye'deki yaşamları, Türkiye'de bulundukları süre boyunca karşılaştıkları problemler, Türkiye toplumu ve Suriyeliler ile olan ilişkileri, Türkiye hakkındaki algıları, ayrımcılığa maruz kalıp kalmadıkları, dil, vatandaşlık, gelecek beklentileri ve aidiyet gibi konular çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Tablo 1. Mülakat Yapılan Ebeveynlerin Tanımlayıcı Bilgileri

Görüşmeci Kodu	Cinsiyet	Anadil	Eğitim Durumu	Yaş	Doğum Yeri	Türkiye'de Kalma Süresi
K1	Erkek	Arapça	İlköğretim	33	Şam	10 Yıl
K2	Erkek	Arapça	İlköğretim	34	Şam	9 Yıl
K3	Kadın	Arapça	İlköğretim	32	Şam	9 Yıl
K4	Kadın	Arapça	Lise	35	Şam	9 Yıl
K5	Kadın	Arapça	Lise	38	Şam	9 Yıl
K6	Kadın	Arapça	İlköğretim	41	Lazkiye	8 Yıl
K7	Kadın	Arapça	Lise	40	Humus	7 Yıl
K8	Kadın	Arapça	İlköğretim	30	Şam	11 Yıl
K9	Kadın	Arapça	İlköğretim	36	Şam	10 Yıl
K10	Kadın	Arapça	İlköğretim	32	Şam	11 Yıl
K11	Erkek	Arapça	Lise	31	Humus	10 Yıl
K12	Kadın	Arapça	Üniversite	32	Hama	10 Yıl
K13	Kadın	Arapça	İlköğretim	35	Şam	13 Yıl

Tablo 1'de görüldüğü gibi toplam 13 ebeveyn ve Türkiye'de doğmuş olan ikinci kuşak olarak nitelendirdiğimiz çocukları ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeye katılan ebeveynlerin 3'ü erkek, 10'u kadındır. Görüşmecilerin hepsinin anadili Arapça'dır. Görüşmecilerden 9'u Şam'da, 1'i Hama, 1'i Lazkiye, 2'si Humus'da doğmuş, büyümüş ve Türkiye'ye oradan gelmişlerdir. Görüşmecilerden 8'i ilköğretim, 4'ü lise, 1'i üniversite mezunudur. Görüşmeci ebeveynlerden en küçüğü 30, en büyüğü 41 yaşındadır. Türkiye'de en fazla kalan 13 yıl, en az kalan 7 yıl burada kalmaktadır.

Tablo 2. Mülakat Yapılan Çocukların Tanımlayıcı Bilgileri

Görüşmeci Kodu	Cinsiyet	Anadil	Okul Durumu	Yaş
Ç1	Kız	Arapça	7.sınıf	13
Ç2	Kız	Arapça	7.sınıf	13
Ç3	Kız	Arapça	6.sınıf	12
Ç4	Kız	Arapça	Gitmiyor	5
Ç5	Erkek	Arapça	Gitmiyor	6
Ç6	Erkek	Arapça	6.sınıf	12
Ç7	Kız	Arapça	2.sınıf	8
Ç8	Kız	Arapça	2.sınıf	8
Ç9	Erkek	Arapça	4.sınıf	10
Ç10	Erkek	Arapça	Okulöncesi	6
Ç11	Kız	Arapça	Gitmiyor	6
Ç12	Erkek	Arapça	6.sınıf	12
Ç13	Erkek	Arapça	5.sınıf	11

Tablo 2’de görüleceği üzere araştırmaya katılan çocukların ikisi 13 yaşında, üçü 12 yaşında, biri 11, biri 10 yaşında, ikisi 8 yaşında, üçü 6, biri 5 yaşındadır. Çocukların yedisi kız 6’sı ise erkektir.

4.1. Suriyeli Ebeveynler ile Yapılmış Görüşmeler

“Aynı Dine Mensubiyetlik “

Zorunlu göç, Suriyelilerin hem kimliklerini hem de aidiyet duygularını sorgulamalarına neden olmuş, bu süreçte özellikle dil ve din gibi önemli unsurlar öne çıkmıştır. Savaşın yol açtığı travmalar, Suriyelilerin kültürel bağlarını yeniden şekillendirmelerine yol açmış ve din, dilin belirleyiciliğinin zayıflamasıyla birlikte aidiyetin güçlendirici bir unsuru haline gelmiş olduğunu söyleyebiliriz. Bu bağlamda, Suriyeliler, özellikle kendi kültürel ve dini pratiklerini, ev sahibi toplumla karşılaştırarak kendi aidiyetlerini yeniden yapılandırmaya çalışmış olduklarını ifade edebiliriz. Katılımcıların ifadelerinde de görüldüğü gibi, dini benzerlikler, toplumsal uyumu

kolaylaştıran bir faktör olarak ön plana çıkmaktadır. Dini ritüellerin ve kültürel pratiklerin benzerliği, Suriyelilerin aidiyet duygularını pekiştirirken, yerel toplumla bütünleşme süreçlerini de daha az zorlukla gerçekleştirmiş olabileceklerini söyleyebiliriz. Bu bölümde, “aynı dine mensubiyetlik” teması çerçevesinde, Suriyelilerin din ve kültürel benzerlikleri üzerinden aidiyet süreçleri ele alınacaktır.

Suriyelilerin yaşamış oldukları zorunlu göç, onların kimliklerini ve aidiyet duygularını sorgulamalarına yol açmaktadır. Savaş nedeniyle zorunlu göçün yaşanması Suriyelilerin derin acılar yaşamasına neden olarak kimlik karmaşası yaşanmasına yol açmıştır. Milli kimlik içinde bir bütünleşme sağlayamayan Suriyeliler, kimlik ve aidiyetin iki önemli bileşeni olan dil ve din arasında, dini referans almaya başlamışlardır çünkü artık dilin aktarım zorluğundan dolayı belirleyiciliği azalmıştır (Danış ve İrtiş, 2008).

Dinimiz, bayramlarımız aynı, düğünlerimiz benzer... Burada farklı şekillerde yapanlar var. Yemeklerimiz benziyor. Rahat giyinebiliyoruz, kapalıyız. Sokağa rahat çıkıyoruz. Suriye’de birden fazla evlenebilir kocalarımız ve normal karşılarız, normal karşılamak zorundayız, dinde bu var bu yüzden. Burada sadece bir evlilik yapabilir, boşanabilir (K3, K, 32).

Hayır. Avrupa dediniz mesela, orası da burası da aynı bizim için şu an. Burası çocuklar için daha iyi. Burada abdest var, namaz var, din var ama orada yok. Çocuklar orada 18 yaşına gelince konuşamazsın, orada çocukları devlet alıyormuş (K9, 27, K).

Katılımcı, Türkiye’de İslami kıyafet tercihlerini rahatça sürdürebildiğini vurgulamaktadır. Bu, dini ve kültürel özgürlük açısından önem taşımaktadır.

Türkiye toplumu ve Suriyeliler için aynı dine mensup olmanın yanı sıra kendi içinde bazı farklılıkların yansıması olarak Türkiye’nin hukuk sistemindeki tek eşlilik kuralı ve kişilere tanınan boşanma hakkının varlığından söz edebiliriz. Elde edilen veriler bu yönüyle araştırmanın sınırlılıkları arasında yer almaktadır ve nitel araştırma buna uygun bir araştırmadır.

Katılımcının ifadeleri aynı dine mensubiyetin, aidiyet duyma sürecinde önemli bir bağlayıcı unsur olduğunu göstermektedir. Ortak dini değerler ve uygulamalar, bireyin aidiyet hissetmesini kolaylaştırırken, düğün ve yemek gibi kültürel benzerlikler de bu

süreci desteklemektedir. Ancak evlilik ve boşanma gibi toplumsal normların farklılığı, katılımcının dini ve toplumsal sistemler arasında bir denge kurmaya çalıştığını göstermektedir. Bu durum, aidiyet sürecindeki karşılıklı öğrenme ve değişim dinamiklerini de ortaya koymaktadır.

Çoğu katılımcı; bayramlar, dini inançlar ve yemek kültüründe benzerlikler olduğunu vurgulamıştır. Bu benzerlikler, Suriyelilerin Türkiye'ye aidiyet duygusu beslemesine, kendilerini daha rahat hissetmelerine ve bütünleşme sürecine katkılar sunmuştur.

Birçok katılımcının, Türkiyeli olmayı Müslümanlıkla özdeşleştirerek ortak dini kimliğin aidiyet duyma sürecindeki önemine dikkat çekmiş olduğunu ifade edebiliriz. Türkiyeli olmanın Müslümanlık demek olduğunu belirten katılımcılar, ortak dini kimliğin yerli halk ile nasıl birleştirici bir rol oynadığını göstermiş olduğunu ifade edebiliriz.

Sonuç olarak Suriyelilerin, Türkiye toplumu ile aynı dine mensup olmasının din ve inanç bağlamındaki aidiyet sürecini olumlu etkilediğini ifade edebiliriz.

“Maddi Zorluklar”

Zorunlu göçle birlikte Türkiye'ye yerleşen Suriyeliler, yaşamlarını yeniden kurma sürecinde pek çok ekonomik engelle karşılaşmışlardır. Özellikle sınırlı iş olanakları, yetersiz ücretler, güvencesiz çalışma koşulları ve artan yaşam maliyetleri, Suriyelilerin ekonomik açıdan zorlanmalarına neden olmuştur. Bu durum, aidiyet süreçlerini doğrudan etkileyerek bazı katılımcılar için zorlu yaşam mücadelesi halini alırken, diğerleri için daha küçük şehirlerde geçinmenin nispeten daha kolay olduğu algısını oluşturmuştur. Ancak genel olarak, ekonomik belirsizlikler ve maddi zorluklar, Suriyelilerin hem geçmişle bağlarını hem de geleceğe dair umutlarını sorgulamalarına yol açmış olduğunu ifade edebiliriz.

Bu bölümde, katılımcıların deneyimleri doğrultusunda Türkiye'deki yaşam maliyetleri, kira yükü, işsizlik ve düşük ücretlerin; Suriyelilerin, ekonomik koşulları üzerindeki etkileri incelenecektir. Katılımcı ifadeleri, ekonomik zorlukların yalnızca maddi bir sorun olmasının ötesinde, toplumsal uyum ve aidiyet duygusunu şekillendiren önemli bir etken olduğunu göstermektedir.

Göçmenlerin karşılaşmış oldukları sınırlı iş olanakları, yetersiz ücretler, güvencesiz çalışma koşulları ve ayrımcı tutumlar nedeniyle istihdam edilme ve düzenli bir gelir sağlama noktasında engellerle karşılaştıkları ifade edilmektedir (Öztürk ve Çoltu, 2018).

Suriyeliler, tüm mal varlıklarını geride bırakmak zorunda kalarak ve maddi zorluklar içinde hayatta kalma mücadelesi vermektedirler. Kalabalık aile yapısına sahip göçmenler için verilen maddi destekler yetersiz kalabilir (Parsıoğlu, 2020).

Yaşam şartlarının, Suriyelilerin aidiyet sürecini etkileyen önemli etmenler arasında olduğunu ifade edebiliriz. “Burada hayat pahalı, her şey para...” derken geldikleri yerde kira, fatura gibi dertlerinin olmadığını ifade ederek ilk geldikleri zamana göre her şeyin fiyatının daha çok yükseldiğini ifade etmişlerdir. Görüşmelerde öne çıkan diğer bir nokta ise Osmaniye ilinde yaşamanın İstanbul, Ankara gibi diğer büyük şehirlere göre daha ucuz, geçinmenin daha kolay olduğu bir şehir olması ama buna rağmen her şeyin pahalı, geçinmenin zor olduğu ifade edilmiştir.

Burada hayat pahalı, Suriye'de ucuzdu. Biz başta İstanbul'daydık. Orada geçinmek, yaşamak daha zor. Osmaniye oraya göre daha küçük, daha ucuz geçinmenin daha kolay olduğu bir il. Kiralar, faturalar daha da yükseldi. Bizi en çok zorlayan şey bu oldu. Orada kendi işimiz, dükkanımız vardı. Eşim şu an burada eski, kağıt topluyor (K4, K, 35).

Burada kirada oturuyoruz, orada kendi evimiz, kendi işimizdi, burada eşim işçi. Bütün aile olarak buraya geldik hep birlikte... (K5, K, 38).

Suriyelilerin, Türkiye'ye geldikten sonraki yaşam deneyimlerinin, ortak temalar etrafında toplandığı ifade edilebilir. Katılımcıların hepsi, Türkiye'deki hayatın pahalılığı ve ekonomik zorluklarla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Özellikle, kira ve faturaların yüksek olması, Türkiye'deki yaşam koşullarını Suriye'ye göre daha zor hale getirmiştir. Suriye'de kendi işlerine ve evlerine sahip olan katılımcılar, Türkiye'de düşük ücretli veya geçici olan işlerde çalışmak zorunda kalmışlardır.

Ekonomik zorluklara rağmen bazı katılımcılar, Türkiye'deki yaşamlarından memnun olduklarını ve buraya alıştıklarını ifade etmişlerdir. Ancak genel olarak ekonomik belirsizliklerin ve maddi zorlukların, geleceğe dair kaygılarını artırdığını ifade edebiliriz.

Katılımcıların her ikisi de, Suriye'deki yaşam koşullarıyla Türkiye'deki koşulları kıyaslayarak ekonomik zorluklarını vurgulamaktadır. İlk katılımcı (K4), İstanbul'un yaşam maliyetlerinin yüksekliğine dikkat çekerek, Osmaniye'nin göreceli olarak daha küçük ve ucuz bir şehir olduğunu belirtmiştir. Ancak Osmaniye'nin ekonomik avantajına rağmen kiraların ve faturaların yükselmesi, Türkiye genelinde ekonomik bir zorluğun varlığına işaret etmektedir.

Bu ifadelerin, Suriyelilerin daha önceki yaşam standartları ile mevcut durum arasındaki farkı gözler önüne sermiş olduğunu ifade edebiliriz. Suriye'de kendi işlerine ve dükkanlarına sahip olan bu bireyler, Türkiye'de kağıt toplama gibi düşük ücretli ve güvencesiz işlerde çalışmak zorunda kalmışlardır. Bu durum için göçün bireyler üzerinde yarattığı sosyo-ekonomik statü kaybını gösterdiği yorumunda bulunabiliriz. *”Orada kendi işimiz, dükkanımız vardı. Eşim şu an burada eski, kağıt topluyor”* ifadesi, göçün bireyler üzerindeki ekonomik çöküş etkisini net bir şekilde yansıtmaktadır. Suriyelilerin, geçmişte kendi işlerini yönetebilecek kadar güçlü bir ekonomik yapıya sahip olduğunu, şimdi ise en temel geçim kaynaklarını dahi sağlamakta zorlandıklarını ve ekonomik bir “sınıf düşüşü” yaşamış olduklarını söyleyebiliriz.

Sonuç olarak, bu görüşmeler Suriyelilerin ekonomik zorluklarla mücadele ederken, aidiyet süreçlerinin nasıl etkilendiğini detaylı bir şekilde ortaya koymaktadır. Özellikle sosyo-ekonomik statü kaybı, geçici ve güvencesiz işlerde çalışmanın yarattığı ekonomik yük, yüksek kira ve faturaların geçim sorununu büyütmesi, geçmişte sahip olunan maddi ve manevi kazanımların kaybı, aidiyet duygusunun gelişmesini güçleştiren faktörler arasında yer almaktadır.

Bu bağlamda, katılımcıların deneyimleri, ekonomik koşulların sadece bireysel değil aynı zamanda toplumsal uyum ve aidiyet süreçlerini doğrudan etkileyen bir güç olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

“Dil Sorunları”

Dil sorunlarının; Suriyelilerin, uyum ve aidiyet süreçlerinde belirleyici bir faktör olarak öne çıktığı ifade edilebilir. Türkçe dil becerisi hem günlük yaşamda işlevsellik açısından hem de ev sahibi toplumla uyumun sağlanması bakımından büyük bir önem taşımaktadır. Suriyelilerin, Türkçe'ye hakimiyet düzeyi, bireylerin medya içeriklerini takip etme alışkanlıklarından, çocukların eğitim süreçlerine kadar geniş bir yelpazede

yaşamlarını etkilemektedir. Bu bağlamda, dil öğrenme çabalarının sadece iletişimle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda kültürel değerlerin ve aidiyet duygusunun şekillenmesinde de etkili olduğu görülmektedir.

Katılımcı ifadeleri, özellikle ikinci kuşak Suriyeli çocukların medya aracılığıyla Türkçe öğreniminde daha hızlı ilerleme kaydettiğini, ancak yetişkinlerin dil öğreniminde zorlanabildiğini ortaya koymaktadır. Türkçe bilmemek, yalnızca iletişimde bir engel değil, aynı zamanda medya içeriklerinden faydalanma ve kültürel uyum açısından da sınırlandırıcı bir etki yaratmaktadır. Suriyeliler bu süreçte, kendi kültürel ve dini değerlerini korumaya özen göstererek yeni kültüre uyum sağlama çabası içerisine girmiştir. Dil öğrenme ve medya tüketimi, Suriyelilerin, aidiyet duygusunu şekillendiren ve uyum süreçlerini hızlandıran temel etmenlerden biri olarak değerlendirilebilir.

Göçmenlerin, uyum sürecine en önemli etkilerden birinin Türkçe dilini biliyor oldukları ifade edilmiştir (İnce ve Shiko, 2021). Uyum ve aidiyet süreçlerinde, Suriyeliler ile ev sahibi toplum arasında yaşanan sorunlardan birinin Türkçe bilmemelerinden kaynaklı uyum ve kabul sorunudur (Yıldırım alp ve İyem, 2017).

TV izliyorum, seviyorum bazıları bizdeki ile benzer bazıları farklı. Giyim farklılıkları var mesela. Çok açık giyiniliyor, bu kadar açıklığın olması, farklı sahnelerin olması beni rahatsız ediyor. İzlediğim şeylere dikkat ediyorum. Aile ile izlenecek şeyler olmuyor. Tarihi dizileri izliyorum, onlar çok hoşuma gidiyor. Dilini anlamasam da sahnelerden anlıyorum. Dilin de bazı yerlerini anlıyorum bazı yerlerini hiç anlamıyorum. Şarkı dinliyorum denk geldiğinde tam olarak anlamıyorum tabii ki (K2, K, 34).

K2'nin ifadesinde, Türk televizyon dizilerinin dilini tam olarak anlamasa bile sahnelerden içerikleri anladığını belirtmesi, dil engelinin bir miktar aşılabildiğini göstermektedir. Ancak aileyle izlenecek uygun içerik bulma zorluğu, kültürel farklılıklar ve dini hassasiyetlerin medya tüketimini etkilediğini ortaya koymaktadır.

Eşim işte, dışarıda çalıştığı için o Türkçe'yi çok iyi biliyor. Konuşuyor, biraz yazabiliyor, anlıyor. Çocuklarda dışarıda, okulda mecburen onlarda biliyorlar, anlıyorlar, yazıyorlar. Ben evdeyim sürekli, dışarı ile çok bağımlı yok, akrabalar, Suriyeli komşular ile Arapça konuşuyoruz. Türk komşularla yakın değiliz pek az görüşüyoruz bende çocukların sayesinde birazda komşuların etkisiyle az düzeyde

biliyorum anlıyorum, konuşuyorum bende çok iyi konuşabileyim isterim zamanla gelişir belki (K6, K, 41).

K6'nın ifadeleri, dışarıda çalışan eşinin ve okulda olan çocuklarının Türkçe'yi daha iyi öğrenmesine karşın kendisinin bu süreci daha yavaş yaşadığını göstermektedir. Bunun temel nedenleri arasında, evde Arapça konuşma alışkanlığı ve Türk komşularla az iletişim kurma yer alabilir. Bu durum, dil öğrenimindeki sosyal bağların önemini vurgulamaktadır.

Evde kalarak Türkçe öğrenme fırsatlarının sınırlı olduğunu belirtmesi, dil öğreniminin bireyin toplumsal bağlarıyla doğrudan ilişkili olduğunu vurgulamaktadır. Dışarıda çalışmanın ya da eğitim ortamında bulunmanın dil öğrenme sürecini hızlandırdığı, bu olanaklardan yoksun bireylerde ise sürecin yavaşladığı gözlemlenmektedir.

Çocuklar izliyor çizgi filmlere, dizilere bakıyorlar. Onlar sıkılıyor. İzledikleri şeyleri anlıyorlar, Türkçe'yi iyi biliyorlar. Yazıları okuyorlar. Arkadaşları ile okulda konuştukları şeyler oluyor, onlardan duydukları çizgi filmler, diziler, filmler oluyor. Ben izlemiyorum pekte bir şey anlamıyorum zaten. TV kanalları aynı zamanda Arapça'ya, Arap kanallarına göre de ayarlı. Onlara bakıyorum. Onları izlemeyi daha çok seviyorum (K4, K, 35).

K4'ün Türk televizyonlarını anlamakta zorlandığını ifade etmesi, dil eksikliğinin aidiyet duygusunu şekillendiren önemli bir engel olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, Arapça kanallara olan eğilim, bireylerin kendi kültürel değerlerine bağlılıklarını koruma çabası içinde olduğunu işaret etmektedir.

Katılımcılardan bazıları Türk televizyon dizilerini izlediğini ve bazılarını sevdiğini belirtirken, bazı giyim tarzları ve sahnelerinin kendisini rahatsız ettiğini ifade etmiştir. Bu durum, bazı katılımcılar tarafından giyim konusuna dikkat çekilerek ve bunu dini değerler bağlamında değerlendirmesini yaparak kültürel farklılıklar olarak nitelendirilmiştir. Suriyelilerin medya içerikleri üzerinden dini ve kültürel değerlerine zarar veren kendilerini rahatsız eden giyim, konuşma ve hallerden kendilerini koruma çabaları içerisinde olduğunu ifade edebiliriz. Bazı katılımcıların tarihi dizileri tercih etmesi, kültürel ve tarihsel bağları güçlendirme isteği olarak yorumlanabilir.

K2'nin ifadesinde, Türk televizyon dizilerinin dilini tam olarak anlamasa bile sahnelerden içerikleri anladığını belirtmesi, dil engelinin bir miktar aşılabildiğini göstermektedir.

göstermektedir. Ancak aileyle izlenecek uygun içerik bulma zorluğu, kültürel farklılıklar ve dini hassasiyetlerin medya tüketimini etkilediğini ortaya koymaktadır.

K4 ise, çocuklarının Türkçe çizgi filmler ve diziler izleyerek dili iyi öğrendiklerini ve arkadaşlarıyla bu programlar hakkında konuştuklarını belirtmektedir. Bu, ikinci kuşak Suriyeli çocukların medya aracılığıyla dil öğrenme ve dil bağlamındaki aidiyet sürecini hızlandırmış olabilir şeklinde yorumlanabilir. K4, kendisinin Türkçe programları anlamadığını ve Arapça kanalları tercih ettiğini ifade ederek, yetişkin Suriyeliler için dil sorunlarının medya içerikleriyle ilgili tercihlerde belirleyici bir yere sahip olduğunu ortaya koymuştur. Buradan hareketle Türkçe'yi yeteri düzeyde bilmiyor olmanın çeşitli sınırlandırmalara yol açtığını ifade edebiliriz.

Sonuç olarak Suriyelilerin, kendi kültürlerine bağlı kalma ve yeni kültüre uyum sağlama arasında bir denge kurma çabası içerisinde oldukları söylenebilir. Uyum düzeyi arttıkça, aidiyet duygusunun da olumlu olarak güçleneceğini, beslenme kaynaklarının artmış olacağını ifade edebiliriz. Çocukların tarihi dizilerden haberdar olması, ailecek izlenmesi, konuşulması, arkadaşlar arasında ortak çizgi filmlerin izlenilmesi, bilinmesi, konuşulması gibi gündelik yaşam deneyimleri bağlamında olumlu yönde bir iletişim ve etkileşim nedeni olarak aidiyet duygusunu besleyerek olumlu etkilerde bulunmuş olabileceğini ifade edebiliriz.

“Türkiye’de Kalmak”

Türkiye’de kalmayı tercih eden Suriyelilerin kararlarının arkasında yatan temel nedenler; dini ve sosyal benzerliklerin oluşturduğu aidiyet duygusu olarak ifade edilebilir. Suriyelilerin, yaşadıkları çevreye uyum sağlama süreçlerinde ortak dini değerler, kültürel benzerlikler, aile ve sosyal çevrenin varlığı gibi faktörlerin belirleyici olduğu görülmektedir. Özellikle İslam dinine ilişkin ritüellerin Türkiye’de kolaylıkla uygulanabilir olması ve bu pratiklerin toplumda kabul görmesi, Suriyeliler için Türkiye’yi tercih etmede önemli bir neden olarak ortaya çıkmaktadır.

Buna ek olarak, Suriyelilerin gündelik yaşam alışkanlıklarını sürdürdükleri, kültürel bağların güçlenmesine katkı sağlayan yemek kültürü ve sosyal ritüeller gibi unsurlar da Türkiye’de kendilerini “evde hissetme” duygusunu pekiştirmiştir. Üçüncü bir ülkeye göç etmeyi düşünmeyen katılımcılar, Batı ülkelerinde çocukların geleceğiyle ilgili duyulan endişeler, güvenlik kaygıları ve dini değerlerin eksikliğini, bu kararı etkileyen

temel unsurlar arasında ifade etmiştir. Bu bağlamda, Suriyelilerin Türkiye'yi tercih etmeleri, dini ve kültürel değerlerin uyumuna dayalı güçlü bir aidiyet hissinin göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Kültür, grup üyelerinin düşünce ve davranış şekillerine iyinin, kötünün, doğrunun, yanlışın ne olduğu sorusuna cevap vererek yön veren anlamlar bütünü olarak ifade edilmektedir (Yıldırım, 2005). Buradan hareketle kültürün, baskın olan inanç ve değerlerin benimsenmesi olarak ifade edebiliriz. Suriyelilerin, Türkiye'ye gelmelerinde ve geri dönmelerinde din ve inançların benzer olmasının en büyük etkenlerden biri olduğunu söyleyebiliriz. Gündelik yaşam deneyimlerinin aynı zamanda din ve inanma biçimlerine göre şekil aldığını ifade edebiliriz. Neyin doğru neyin yanlış neyin iyi neyin kötü olduğuna dair önemli referans noktalarından biri olarak din ve inanç konusu karşımıza çıkmaktadır. Buna göre Suriyelilerin kültürel değerlerini belirleyen noktalardan birinin din etmeninin olması ve Türkiye toplumunun dini ile aynı olması kültürel benzerlikleri de bir noktada beraberinde getirmiştir.

Göçmenlerin, göç yolculuğu ile beraber kültür yolculuğunun başlamış olduğu ifade edilebilir. Dolayısıyla göçmenlerin göç ettikleri toplumlarda kendi kültürlerini yaşama isteği oluşur. Böylelikle bu istek göçün kültürle olan ilişkisini başlatmış olur. Göç ve kültür ilişkisinin doğru bir zeminde kurulması adına karşılıklı perspektiflerden bakmak gerekir. Kültürün göç kavramı ile beraber iki yönlü anlam kazandığı ifade edilmektedir. Göçmenler için gittikleri göç ettikleri toplumun değerleri, bu değerlerine kadar benimsedikleri, beklentilerinin neler olduğu ve bu toplumun değerlerine ne kadar uyum sağlayacakları gibi bazı sorular etrafında değerlendirildiği ifade edilmiştir. Göçün diğer yönü ise ev sahibi toplumun açısından değerlendirilmesi olarak ifade edilmektedir (Çetin, 2021, s.108). Buradan hareketle Suriyelilerin, özellikle din ve inanç yönüyle kültürel benzerlikleri içermesi, yerel toplumun kültürünün benimsendiği, beklentilerinin karşılandığı ve bu anlamda uyum ve aidiyet konusuna olumlu katkılarda bulunduğunu ifade edebiliriz.

Hayır. Avrupa dediniz mesela, orası da burası da aynı bizim için şu an. Burası çocuklar için daha iyi. Burada abdest var, namaz var, din var ama orada yok. Çocuklar orada 18 yaşına gelince konuşamazsın, orada çocukları devlet alıyormuş. (K9, K, 27).

Üçüncü bir ülkeye gitmeyi düşünmüyoruz, Avrupa'ya da gitmeyi düşünmüyoruz, eşim burada çalışıyor bir işi var, Halk eğitimde coğrafya öğretmeni. Avrupa'da çalışmasan da sana verilen bir maaş var, Türkiye'de çalışırsan var. Ama yine de Avrupa olmaz, buna rağmen olmaz, neden çünkü, Avrupa'da İslam yok, camiler kapalı, ahlak yok, Kur'an yok, ezan yok. Biz orada nasıl yaşayacağız, çocuklarımızı büyüteceğiz (K12, K, 32).

Dinimiz, bayramlarımız aynı, düşünlerimiz benzer... Burada farklı şekillerde yapanlar var. Yemeklerimiz benziyor. Rahat giyinebiliyoruz, kapalıyız. Sokağa rahat çıkıyoruz (K3, K, 32).

Kapanma şeklimiz, örtüyü bağlama şeklimiz biraz farklıydı, şimdi buradaki kadınlar gibi bağlıyoruz, giyimimiz, örtüyü bağlama şeklimiz onlar gibi oldu. Buradaki yemekleri öğrendik zaten benziyordu (K4, K, 35).

Suriyelilerin üçüncü bir ülkeye gitmeyi düşünmeme nedenleri incelendiğinde, temel olarak dini benzerlikler, aile ve sosyal çevre, devlet politikaları ve güvenlik endişeleri gibi faktörlerin öne çıktığı görülmektedir. Bu faktörler, Türkiye'de kalma kararlarını şekillendiren ana etmenler olarak ifade edilebilir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu, Türkiye'deki inanç ve dini benzerliklerin kendi yaşam tarzlarına uygun olduğunu belirterek, bu nedenle üçüncü bir ülkeye gitmeyi düşünmediklerini ifade etmişlerdir. Özellikle Türkiye'nin İslam dini, Suriyeliler için önemli ve olumlu düzeyde aidiyet duygusu sağladığı vurgulanmıştır. Türkiye'de camilerin, Kur'an eğitimlerinin, namaz ve oruç gibi dini pratiklerin varlığı, Suriyelilerin burada kendilerini rahat hissetmelerini sağlamıştır.

Dinin aynı olması ve Türkmenler için dilin benzer olması, Suriyelilerin Türkiye'yi tercih etmelerinde önemli bir rol oynamıştır. Türkmen kökenli olanlar için dilin benzer olması, aidiyet gelişim sürecini Arap olan Suriyelilere göre daha kolaylaştırıcı bir etken olarak değerlendirilebilir. Suriyeli ailelerin kendilerini ülkelerinde gibi hissetmeleri, buraya ait hissi çocuklarına da yansımaktadır. Bu yüzden ailelerinde aidiyet duygusunun kuvvetli olması olumlu yönde gelişim göstermesi hem burada doğmuş olan çocukların hem de diğer Suriyeli çocukların büyüme sürecinde aidiyet duygusunu geliştiren önemli bir etmen olarak karşımıza çıkmaktadır.

Aile ve sosyal çevre faktörleri de Suriyelilerin kararlarını önemli ölçüde etkilemiştir. Türkiye' de akrabalarının ve tanıdıklarının bulunması, burada kalmayı tercih etmelerinde önemli bir rol oynadığı ifade edilebilir. Aile ve sosyal çevrenin varlığı, Suriyelilerin kendilerini daha güvende ve desteklenmiş hissetmelerine neden olmuş olabilir.

Batı ülkelerindeki devlet politikalarına yönelik endişeler, göçmenlerin Türkiye'de kalmayı tercih etmelerinde etkili olmuş olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle çocukların 18 yaşından sonra devlet tarafından alınabileceği inancı, göçmenlerin Batı ülkelerine gitmekten kaçınmalarına neden olmuş olduğu ifade edilebilir. Bu endişeler, Suriyelilerin Türkiye'de kalmayı daha güvenli bulmalarına yol açmıştır.

Katılımcıların tamamı Türk yemeklerini benimsediklerini, bilmedikleri yemekleri yapmayı öğrendiklerini ve sevdiklerini ifade etmişlerdir. Yemeklerin çoğunun kendi yemeklerine benzemesinin yemek kültürü benzerliğinin kendi evinde hissetme, benimseme duygusuna katkılar sunmuş olabileceğini ifade edebiliriz. Katılımcıların çoğu, yemek kültürü konusunda herhangi bir yabancılık ya da zorluk çekmediklerini belirtmiş, bu durumun bütünleşme ve aidiyet sürecine olumlu katkılar sunmuş olduğunu söyleyebiliriz.

“Olumsuz Genellemeler “

Suriyelilerin Türkiye'de karşılaştığı ayrımcı tutumlar ve olumsuz genellemeler, toplumsal kabul süreçlerini zorlaştırarak aidiyet duygularını olumsuz etkilemektedir. Bu süreçte, Suriyelilere yönelik önyargılar, yerel halk ile göçmenler arasında sosyal mesafe yaratmakta ve günlük yaşam deneyimlerinde kendini farklı şekillerde göstermektedir. Özellikle konut bulma, iş edinme ve sosyal çevreye dahil olma gibi temel ihtiyaçların karşılanmasında yaşanan ayrımcılıklar, Suriyelilerin toplumsal uyum ve aidiyet süreçlerini sekteye uğratan bir bariyer olarak karşımıza çıkmaktadır.

Katılımcı ifadeleri, Suriyelilere yönelik olumsuz genellemelerin, bireysel farklılıkları göz ardı ederek bir grubun tüm üyelerini aynı şekilde değerlendirme eğiliminden kaynaklandığını göstermektedir. Örneğin, katılımcıların belirttiği şekilde, bir bireyin kötü bir davranışının tüm topluluğa mal edilmesi ya da konut kiralama sürecinde etnik köken temelinde ayırım yapılması, toplumsal önyargının somut örneklerindendir. Bu durum, Suriyelilerin yalnızca maddi değil, manevi olarak da kendilerini dışlanmış hissetmelerine neden olmakta, aidiyet duygularını zayıflatmaktadır.

Bu bağlamda, ayrımcılığın ve önyargıların hem Suriyelilerin uyum sürecini hem de ev sahibi toplumun çok kültürlülüğü benimseme düzeyini olumsuz yönde etkilemiş olduğunu ifade edebiliriz.

Suriyelilerin yoğunlukta yaşadığı ve ev sahibi toplumun azınlık durumuna düştüğü mahalleler olduğunu ifade edebiliriz. Suriyeli mahallesi diye anılan Arapça yazıların, levhaların olduğu, yemek yenilecek, satışların yapıldığı yerlerin olması durumu ev sahibi toplumda çeşitli endişeler oluşturmaya başlamıştır. Burada Suriyelilerin ve yerli halkın ayrıştığı zamanların, yerlerin ve durumların olduğu ifade edilebilir (Shaherhawasli ve Güveçler, 2021).

Suriyeli birinin yapmış olduğu kötü bir şey bütün Suriyelilere mal ediliyor. Sanki hepsi bu kötü olan şeyi yapmış gibi. Suriyeliler şöyle Suriyeliler böyle diye anlatılıyor. Başlarda kötü muamele gördük ayrımcılık yapıldı. Suriyelilere ev vermiyoruz dediler kiralık ev ararken çünkü bizden önceki elektrik, su, kira ödememiş (K9, K, 27).

Dışlandığımda, Suriyeli mi Suriyeliler pis oluyor, kalabalık oluyor, kendi ülkelerine dönseler, gidip savaşılar gibi söylemler duyduğumda ait hissetmiyorum. Bunu duyduğum an, anlık olarak çok kötü hissediyorum ama bu duygu içimde uzun sürmüyor. Başlarda uzun sürüyordu, etkileniyordum ama artık o kadar etkilemiyor. Kalabalığımız, akrabalar, dostlar, komşularımız var hepsi bir bağ unsuru. Çocuklarımızın, bizim düzenimiz var. Din, inanç, bayramlar, kandiller hepsi en büyük etken bu yüzden ait hissediyorum, burada rahatız Suriye'de gibiyiz. Biz buraya geleli çok uzun zaman oldu ilk zamanlar ait hissediyorum diyemezdim ama şimdi diyebiliyorum burada düzen kurduk, burada doğan büyüyen çocuklarımız oldu (K4, K, 35).

3 katlı evimiz vardı. Burada kiraya bile vermek istemiyorlar bizi gördüklerinde. Suriyeliler mi pis oluyor onlar gibi söylemler oluyor. Burada diğer akrabamız ile birlikte yaşıyoruz. Kapanma şeklimiz, örtüyü bağlama şeklimiz biraz farklıydı, şimdi buradaki kadınlar gibi bağlıyoruz, giyimimiz, örtüyü bağlama şeklimiz onlar gibi oldu. Buradaki yemekleri öğrendik zaten benziyordu (K4, K, 35).

Burada biraz ayrımcılık var. Bunu yaşadık. Bize sordular hep, ev ararken de sordular Türkmen misiniz, Arap mısınız, Kürt müsünüz gibi sorular. Ben dedim ki ev

boş mu, evet boş, kirası ne kadar, bu kadar dedi ev sahibi. Tamam tutalım dedim, eşim çalışıyor halk eğitimde, maaşımız var. Dedi ki Türkmen misiniz, Arap mı Kürt mü dedim Arap'ız. Hayır, Türkmen olsaydınız verirdim dedi (K12, K, 32).

Bazı katılımcılar, Suriyeli olmanın dışlanmak ve ayrımcılığa maruz kalmak anlamına geldiğini ifade etmektedir. Suriyelilere yönelik olumsuz genellemeler ve ayrımcılık deneyimlerine dikkat çeken katılımcılar, Suriyelilerin, Türkiye'deki toplumsal kabulünü ve aidiyet süreçlerini zorlaştıran önemli bir faktöre işaret etmektedir. Bazı katılımcılar ise hem Türkler hem de Suriyeliler arasında iyi ve kötü insanların bulunduğunu belirterek, genellemelerin ve önyargıların yanlış olduğunu vurgulamaktadır.

Suriyelilere yönelik olumsuz genellemeler ile dışlanmanın onların toplumsal kabulünü ve aidiyet süreçlerini zorlaştırdığını ifade edebiliriz. Ayrımcılık ve dışlanma, Suriyelilerin toplumsal aidiyet duygularını olumsuz etkileyen faktörler arasında yer almaktadır.

Özellikle konut bulma sürecinde ve günlük hayat deneyimlerinde Suriyelilere yönelik olumsuz tutumlar ve söylemlerin, aidiyet sürecini zorlaştırdığını ifade edebiliriz. Suriyelilerin, toplum içerisinde güven ve kabul hislerini güçlendirmek adına karşılıklı anlayış ve empatiyi artıran politikalar ve uygulamalar geliştirilmesi gerektiği önemli görülmektedir.

“Aidiyet Duygusu”

Suriyelilerin, Türkiye'ye aidiyet duygusu geliştirmelerinde eğitim, kültürel etkileşim, ortak dini ve kültürel değerlerin yanı sıra günlük hayatta karşılaşılan sosyal desteklerin önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Özellikle ikinci kuşak Suriyeli çocukların, Türkiye'de doğup büyümeleri ve bu süreçte eğitim alarak ev sahibi toplumla etkileşimde bulunmaları, aidiyet duygusunun oluşumunda güçlü bir etken olarak ifade edilebilir. Ebeveynlerin topluma aidiyet hissini daha çok geçmişe duydukları bağlılık ve dil bariyerleri gibi faktörler etkilerken, çocuklarda ise kültürel ve toplumsal bağlarının daha güçlü olduğu söylenebilir. Bu durumun hem bireysel hem de toplumsal düzeyde, Suriyelilerin Türkiye'deki uyum ve aidiyet süreçlerini anlamada önemli bir yere sahip olduğunu ifade edebiliriz.

Aidiyet, sosyo-kültürel temasların neticesine göre güçlenip, zayıflaması olarak ifade edilmektedir. İnsanları anlamaya çalışan belirli temalar etrafında birleştirmeye çalışan aidiyet terimi eklemleme, çıkarılma veya bütünleşme süreci olarak analiz edilebilir. İçine doğduğumuz sosyal çevrenin ve tercihte bulunduğumuz ya da bulunmadığımız şeylerin benliğimizde bir aidiyet duygusu geliştirmiş olduğunu söyleyebiliriz (Alptekin, 2011).

Çocuklarda, bende buraya Türkiye'ye ait hissediyoruz. Burada 1 günlük 6 saat süren bir eğitim verilmişti kadınlara. Orada Türk yemeklerinden, Türk dilinden, tarihten, bayraktan, düğünlerden bahsedilmişti. Bize anlattılar. Burayı seviyoruz, rahatız, komşularımız yardım ettiler, ediyorlar. Oğlum hafız oldu, hafızlık törenine çok yakın bir komşumuz var o da geldi, kendi çocuğu gibi sevindi altın taktı. Yasin günleri oluyor mesela, kadınlar evde toplanıyor. Beni de çağırıyor, davet ediyor (K2, K, 34)

Burada doğup büyümüş gibi hissetmiyorum kendimi, buraya o kadarda ait hissetmiyorum. Kur'an var, ezan var, camii var, tesettür var, yemekler benzer rahatız burada Suriye'de gibiyiz. Burada doğan, burada büyüyen, okuyan, yetişen çocuklarımız var. Ama ben yine de burada doğmuş büyümüş gibi hissetmiyorum (K12, K, 32).

Katılımcıların Türkiye'ye aidiyet hissi geliştirmesinde eğitim ve kültürel tanıtımın olumlu etkisi olmuştur. Türk kültürü, dili ve yaşam tarzının tanıtılması, bireylerde olumlu bir bağ oluşmasına katkı sağlamış olabilir. Komşuluk ilişkileri ve sosyal destek, aidiyet duygusunu kuvvetlendiren temel unsurlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerel halkın yardımları ve özel anlarda gösterdikleri ilgi, katılımcıların topluma uyum sağlamasına yardımcı olmuştur. Ortak dini ve kültürel unsurlar, katılımcıların yaşamlarını kolaylaştırırken aidiyet hislerini destekleyen bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Yetişkin bireylerde geçmişe ve memlekete olan bağlılık, aidiyet hissini tam anlamıyla oluşturmada bir engel yaratabilir. Bu durum, bazı katılımcılarda görülmüştür. Özellikle geçmiş deneyimler ve doğup büyüdüğü yerler, bireylerin kendilerini bulundukları topluma tam olarak ait hissetmemesine yol açmaktadır.

Kültürel anlamda aidiyet sürecinde ise giyim tarzı, örtünme şekli ve yemek alışkanlıkları gibi konularda değişiklikler yaşanmış, yerel kültüre uyum sağlanmaya çalışılmıştır. Düğün ve yas gibi ritüellerde yaşanan bazı farklılıklar, kültürel olarak bazı farklılıkların olduğu anlamına gelebilir. Birçok katılımcı, geniş aileleriyle birlikte

Türkiye'ye gelmiş ve birlikte yaşamaya devam etmektedir. Aile üyeleriyle birlikte yaşamının aidiyet duygusu geliştirme sürecine birbirlerine maddi ve psikolojik destek olmak anlamında katkıları olabileceğini ifade edebiliriz.

Genel olarak katılımcıların büyük çoğunluğu Türkiye'ye ait hissettiklerini ifade ederken, bir kısmı kendilerini ait hissetmediklerini ifade etmişlerdir. Bu aidiyet hissi genellikle din ve inanç benzerlikler ile ilişkilendirilmektedir. Bazı katılımcılar dışlanma deneyimleri ve dil sorunları nedeniyle aidiyet duygusu hissetmediklerini veya zamanla bu hissi kazandıklarını belirtmektedir.

Suriyeliler, çocuklarının Türk kültürü ve eğitim sistemi içinde büyüdüğünü, dini ve kültürel etkinliklere katıldıklarını ifade etmişlerdir. Bu durumun, aidiyet hissini artırdığı ifade edilebilir.

Katılımcılar, çocuklarının doğrudan Türkiye'de doğup büyüdüğü ve eğitim aldığı için topluma daha fazla uyum sağladıklarını ve daha güçlü bir aidiyet geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Bu, nesiller arası aidiyet farkını ortaya koymaktadır. Buradan hareketle, ebeveynlerin kendi aidiyet duyguları ile çocuklarının aidiyet duygularının farklı şekillerde geliştiğini ifade edebiliriz.

Bu analiz, ikinci kuşak Suriyelilerin aidiyet duygularının nasıl şekillendiğini ve bu duyguların hem Suriye hem de Türkiye bağlamında nasıl farklılaştığını göstermektedir.

Gelecekte çocuklarımız Suriyeli olmayan kişilerle de evlenebilir bu sıkıntı olmaz. Ayrım yapmayız. Burada doğanlar var, burada büyüyorlar, burada okuyorlar, burada evlenebilirler, kismet o iş (K1, E, 33).

Arap'ız, Kürtler biraz farklı. Türkler gibiyiz adetler, gelenekler, düğünler, bayramlar aynı. Kismet, bir şey olmaz, farkımız yok olabilir, evlenebilirler tabii (K2, K, 34).

Suriyeli ailelerin “Gelecekte çocuklarınızın bir Türk ile evlenmesini nasıl karşılırsınız?” sorusuna verdikleri cevaplar, Suriyelilerin aidiyet ve uyum süreçlerine dair olumlu bir bakış açısı yansıttığını ifade edebiliriz. Bu cevaplar, özellikle ikinci kuşak Suriyelilerin Türkiye'deki toplumsal ve kültürel bağlarını nasıl gördüklerini ve bu bağlar üzerinden nasıl bir aidiyet geliştirdiklerini anlamak açısından önemli olduğunu ifade edebiliriz.

Suriyeli aileler genel olarak çocuklarının Türklerle evlenmesini olumlu ve doğal karşılamaktadırlar. Bu durumun, Suriyelilerin Türkiye'ye aidiyet geliştirme süreçlerinde önemli bir aşama olan evlilik konusunu nasıl değerlendirdiklerini gösterebilir. Katılımcıların çoğu, çocuklarının Türklerle evlenmesine “kısmet” olarak bakmakta ve herhangi bir ayırım yapmadıklarını belirtmektedirler. Buradan hareketle, Suriyelilerin Türkiye'deki toplumsal ilişkileri kabul ettiklerini ve bu bağlamda bir engel görmedikleri yorumunu yapabiliriz.

Suriyeli ailelerin verdikleri cevaplara göre ortak dini ve kültürel değerlerin, Türklerle olan evlilikleri kolaylaştıran faktörler olduğu ifade edilebilir. Ortak dini inancın ve giyim kuşam, yemek gibi konulardaki kültürel değerlerin, aidiyet duygusu geliştirme sürecinde birleştirici bir rol oynadığını söyleyebiliriz.

Bazı katılımcıların cevaplarına göre, özellikle Kürtler ile belirgin farklılıklar olduğunu ve bu nedenle Türklerle olan evliliklerin daha olası ve kabul edilebilir olduğunu ifade edebiliriz. Katılımcılar arasında genel bir kabulün olduğunu söyleyebiliriz. Evlilik gibi önemli bir konuda gösterilen esneklik ve hoşgörü, Suriyelilerin Türkiye'de kalıcı bir yaşam kurma ve burada kendilerini kabul edilmiş hissetme isteklerinin yansıması olarak yorumlanabilir.

Sonuç olarak, Suriyelilerin çocuklarının Türklerle evlenmesini genel olarak olumlu ve normal bir durum olarak kabul ettiklerini söyleyebiliriz.

“Geri Dönmeme”

Türkiye, Suriyeliler için önemli bir sığınak haline gelmiş, ancak geri dönüş konusu hem bireysel hem de toplumsal düzeyde farklı boyutlarıyla ele alınmıştır. Katılımcıların ifadelerine göre, geri dönmeme kararı yalnızca güvenlik endişelerine değil, aynı zamanda Türkiye'de elde edilen vatandaşlık hakları, toplumsal uyum süreçleri ve ikinci kuşak çocukların Türkiye toplumuna uyumu gibi faktörlere dayanmaktadır. Geri dönüş düşüncesinin karmaşıklığını, Suriye'deki çatışma ortamının devam etmesi, travmatik geçmiş deneyimler ve Türkiye'deki sosyal destek mekanizmalarının olumlu etkileri ile derinleşmiş olduğunu ifade edebiliriz. Katılımcılar, özellikle çocuklarının Türkiye'de doğmuş ve burada eğitim almış olmalarının, geri dönüş kararlarını zayıflatan bir unsur olduğunu vurgulamışlardır.

Bu bağlamda, geri dönmeme teması, Suriyelilerin Türkiye'deki mevcut hayatlarına ilişkin aidiyet duygusunun, Suriye'deki belirsiz koşullardan daha güçlü olduğunu göstermekte ve bu durum, Suriyelilerin hayatlarına dair planlama süreçlerine yön vermektedir.

Suriye'deki çatışmaların sürmesi, geri gönderme ilkesiyle ilgili çeşitli tartışmaları gündeme taşımaktadır. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, geri gönderme ilkesini açıkça tanımlamış ve bu ilkenin, güvenlik koşullarının sağlanması, gönüllülük ve sürdürülebilirliğin esas alınmasıyla uygulanabilir olacağını vurgulamıştır. Bu nedenle, Suriye ile barışçıl bir çözüm sağlanmadan gerçekleştirilecek geri dönüşler, kaçınılmaz olarak yeni sorunlar doğuracaktır. Öyle ki, kitlesel göçlerden en fazla etkilenen ülkelerde geri gönderme konusu kamuoyunda yoğun bir şekilde tartışılmaktadır (İçduygu ve Ayaşlı, 2019, s.1). Bu bağlamda katılımcılara geri dönmeyi düşünüyor musunuz şeklinde yöneltilen soruya karşı bu temada Suriyelilerin geri dönüşe dair düşüncelerinin neler olduğuna yer verilmiştir.

Hayatın ne getireceği belli değil, bir şey diyemeyiz, dönmeyiz galiba ama hanımın ailesi orda kaldı. Belki ondan dolayı dönebiliriz. Temelli kalamayız, dönemeyiz ama gidiş geliş yapabiliriz, aile ziyaretleri için. Burada vatandaşlığımız var artık (K1, E, 33).

Esad giderse her şey normale dönerse gideriz. İnsanın vatani ayrı, biz orada doğup büyüdük, sizden nefret etmiyoruz, arkadaşlarımız Türk mesela onlar bizi seviyor, bizde onları seviyoruz. Eşim şu an gidecek olsa eşimi hapse atarlar, biz buraya gelmeden önce Türk asker ve polisine karşı savaşıması istendi, biz kabul etmedik. Böyle bi durumu olmasaydı eşimin buraya gelmeyi istemezdi. Bütün ailemiz orada. Eşimde dönmek istiyor. Çocuklarımız istemiyor. Burada okuyorlar, buraya alıştılar, sevdiler (K2, E, 34).

Annem vefat etti cenazesine gidemedim (ağlama). Ben daha artık Suriye'ye geri dönmeyi istemem. Dönmeyiz de artık. Çocuklar burada büyüyorlar, okula gidiyorlar, burayı seviyorlar onlar da geri dönmeyi istemiyorlar (K6, K, 41).

Türkiye vatandaşlığı kazanımı, katılımcıların Türkiye'de kalma kararını pekiştiriyor. Geri dönmeme eğilimi, burada kalıcı bir statü elde edilmesiyle güçleniyor. Vatandaşlık, katılımcıların, gelecek planlamalarında önemli bir faktör olarak öne çıkıyor. Suriye'de

devam eden siyasi istikrarsızlık ve Esad rejimiyle ilişkili korkular, geri dönüşü zorlaştıran bir diğer önemli etken. Savaşın sona ermesi ve barış ortamının oluşması gibi şartlar yerine getirilmeden geri dönüş, katılımcılar için güvenlik sorunu anlamına gelmekte. Türkiye’de doğup büyüyen, eğitim alan ve sosyal çevreye adapte olan ikinci kuşak Suriyeli çocuklar, katılımcı ebeveynlerin burada kalmayı tercih etmelerinde önemli bir etken olarak karşımıza çıkıyor. Bazı katılımcı çocukların Türkiye’deki yaşamlarına duyduğu bağlılık, geri dönüş fikrini zayıflatıyor. Geri dönmeme kararı alınsa bile, bazı katılımcılar için Suriye’de kalan aile üyeleriyle bağlar tamamen kopmamış durumda. Özellikle ziyaret ve özel durumlarda Suriye’ye gitmeyi düşünebiliyor, ancak bu, kalıcı bir geri dönüşü ifade etmiyor. Yakınlarını kaybeden ve cenazelere katılamayan bazı katılımcılar, geri dönmeme kararını travmatik deneyimlerle açıklıyor. Bu tür duygusal kayıpların, Suriye’ye ait olma hissini zayıflatmış olabileceğini ifade edebiliriz.

“Vatan”

Savaş ve göç süreçlerinin, göçmenlerin vatan algısında değişikliklere yol açmış olduğunu ifade edebiliriz. Vatan kavramı, genellikle doğup büyüyen, anılarla şekillenen, maddi ve manevi ihtiyaçların karşılandığı bir alan olarak tanımlansa da göçle birlikte bu kavramın anlamının dönüşebileceğini ifade edebiliriz. Suriyeli katılımcılarla yapılan görüşmelerde, savaşın etkisiyle vatan algısının Suriye’den Türkiye’ye kaydığı, ya da iki ülke arasında bölündüğü görülmüştür. Bazı katılımcılar için Suriye, tarihlerine ve kimliklerine bağlı bir geçmişti ifade ederken, Türkiye, çocuklarının geleceği ve güvenlik ihtiyaçlarını karşılayan yeni bir vatan olarak tanımlanmaktadır.

Bu bağlamda, “vatan” ve “biz” kavramlarının Suriyeliler arasında dinamik ve geçişken bir yapıya sahip olduğu söylenilebilir. Suriye'deki belirsizlik ve Türkiye'deki uyum süreçleri, bireylerin hem eski vatanlarına duydukları özlem hem de yeni bir ülkede kalıcı bir yaşam inşa etme çabalarını şekillendirmektedir.

Vatan kavramı, bir milletin maddi ve manevi olarak barınma, anılardan beslenme gibi şekillerde ihtiyaçlarının karşıladığı yer olarak ifade edilmektedir (Öner, 2008, s.261). Bu tanımdan hareketle vatanın, manevi olarak geçmişe temas ettiği maddi olarak da yaşanabilecek bir alanı temsil ettiğini söyleyebiliriz.

Biz deyince Suriyeli olmak geliyor diğer Suriyeliler geliyor geride kalanlarımız geliyor. Ben geri dönmeyi isterim her şey düzeldiğinde orada kalanlarımız oldu. Ben

geri dönmek istesem de dönemeyiz artık. Çocuklar istemez, istemiyorlar, gelecekleri burada artık. Bizimse Suriye tarihi var, tarihimizde önemli kişiler, olaylar, tarihler var. Mesela Çanakkale savaşı önemli bir savaş sizin tarihiniz. Onun gibi bizde de önemli savaşlar var çocuklara anlatıyorum, bahsediyorum bildiğim kadarıyla. İstiklal Marşı'nı biliyorum, çocuklara ben öğrettim. Dili de öğrendik bu bize komşularla, çevre ile iletişim halinde olma konusunda katkılar sundu. Çocuklar burayı sevdiler, alıştılar (K5, K, 38).

Biz deyince Suriyeliler söylemi aklıma geliyor. Suriyeliler şöyle, Suriyeliler böyle söylemleri. Suriye diye bir şey kalmadı artık, buraya geledi 10 yıl olmuş. Vatan, millet, bayrak denilince burası artık benim için (K9, K, 27).

Savaş biter ve her şey normale dönerse dönmeyi düşünebiliriz. Suriye bizim vatanımız. Burada akrabalarımız yok. Annem, babam oradalar. Bu çok zor üzüliyorum. Misafir olarak gidip geliyoruz, çocuklarımı da götürüyorum unutmasınlar diye (K12, K, 32).

Türkiye vatandaşı olmak istiyorum, vatandaşlık başvurularını yaptık. Türkmenlerden çoğu kişi aldı. Türkmenlere, öncelik veriliyor vatandaşlık konusunda (K3, E, 31).

Biz deyince artık Türkiye, Türkiye'deki Suriyeliler, Burası için bir şeyler yapmak, çocuklarımızın geleceği aklıma geliyor (K11, E, 31).

Bu görüşmeler, “vatan” kavramının hem eskiye hem de yeniye yönelik bir geçiş sürecinde olduğunu gösteriyor. Katılımcılar, geçmişteki bağlılıklarını korurken hem çocukları hem kendileri için Türkiye’de geleceğe yönelik bir yaşam inşa etmeye çalışıyorlar. Özellikle çocukların uyumu ve vatandaşlık gibi konular, bu geçiş sürecini hızlandıran faktörler olarak öne çıkıyor.

Vatana duyulan özlem duygusu, bazı katılımcıların cevaplarında belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Katılımcılar, Suriye’nin doğup büyüdüğü yer olduğunu ve oraya duydukları bağlılığı ifade etmişlerdir.

Katılımcılar arasında “vatan” temasının karmaşık ve farklı boyutlarının olduğunu ifade edebiliriz. Kimi katılımcılar için vatan, doğup büyüdüğü yer olan Suriye iken bazı katılımcılar için vatan artık Türkiye’ye dönüşmüştür. Bazı katılımcılar ise hem Suriye’ye hem de Türkiye’ye ait hissettiklerini ifade etmişlerdir. Bu ikili aidiyet durumunun,

Suriyelilerin yeni bir ülkede yeniden kök salma sürecinin zorluklarını ve duygusal karmaşıklığını yansıttığını ifade edebiliriz. Özellikle “arada kalma” hissi, ikili aidiyetin ve dışlanma deneyimlerinin bir sonucu olarak yorumlanabilir.

“Biz” teması, katılımcılar arasında farklı şekillerde ifade edilmiştir. Bazıları için “biz”, Türkiye'deki Suriyeli topluluğunu ifade ederken, bazıları için daha geniş anlamda Müslüman topluluğunu ifade etmektedir.

Bazı katılımcılar Suriye'de her şey normale dönerse ve güvenli bir ortam olursa bir gün geri döneceklerini ifade etmişlerdir.

Katılımcıların tamamı, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayı istemektedir. Bu durum, Suriyelilerin Türkiye’de kalıcı olma ve buradaki yaşamlarını daha güvenli ve istikrarlı hale getirme arzuları olarak ifade edilebilir.

Bazı katılımcılar ise halihazırda Türkiye vatandaşı olduklarını belirtmiştir. Vatandaşlık verilmesi konusu, Suriyelilerin toplumsal kabul ve aidiyet duygularını güçlendirebilir, sosyal ve ekonomik yaşamda daha aktif rol almalarını sağlayabilir.

Ancak, vatandaşlık sürecinde bazı zorluklar da ifade edilmiştir. Katılımcılardan bazıları, vatandaşlık konusunda Türkmenlere öncelik verildiğini ve kendilerinin henüz bu hakkı elde edemediklerini belirtmiştir. Bu durum, vatandaşlık sürecinde Türkmen olmayan Suriyelilerin ayrımcılığa uğramış hissini yansıtmakta olarak ifade edilebilir, Suriyelilerin aidiyet geliştirme süreçlerinde karşılaştıkları zorluklardan biri olarak yorumlanabilir.

Sonuç olarak, Suriyeliler arasında Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olma isteği yoğun bir şekilde dile getirilmektedir. Bu isteğin, aidiyet duygusunu güçlendirme, güvenlik ve sosyal haklara erişim sağlama arzusu ile bağlantılı olduğunu ifade edebiliriz. Genel olarak, vatandaşlık, Suriyelilerin, Türkiye'deki yaşamlarını daha istikrarlı ve güvenli hale getirme çabalarının önemli bir parçası olarak ifade edilebilir.

4.2. İkinci Kuşak Suriyeli Çocuklar ile Yapılmış Görüşmeler

İkinci kuşak Suriyeli çocukların, toplumsal uyum ve aidiyet süreçleri onların kişisel gelişimlerini ve gelecekteki toplumsal rollerini şekillendiren kritik bir unsur olarak ifade edilebilir. Göç ettikleri toplumda sosyal kabul görmeleri, aidiyet duygularını geliştirirken,

dışlanma ve ayrımcılık gibi olumsuz deneyimler, bu süreci olumsuz etkileyebilmektedir. İkinci kuşak Suriyeli çocuklar özelinde yapılan görüşmeler, onların eğitim, sosyal çevre ve gündelik yaşam deneyimlerini anlamak için değerli bir zemin sunmaktadır. Bu bağlamda, çocukların yaşadıkları olumlu ve olumsuz deneyimler, aidiyet duygularının nasıl inşa edildiğini ve topluma karşı yabancılaşma hissinin ne ölçüde yaşandığını ortaya koymaktadır. Ancak, çocukların yaş gruplarının küçük olması ve ifade yeteneklerinin sınırlılığı, bu tür araştırmalarda dikkat edilmesi gereken önemli bir zorluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

İkinci kuşak göçmenlerin yaşadıkları toplumda kabul görmeleri o topluma karşı aidiyet duygusunun geliştiği anlamına gelmektedir. Ancak göçmen çocuklar ayrımcılık ve dışlanmışlık deneyimlerine sıklıkla maruz kalmaktadırlar. Buradan hareketle toplumsal kabul görmediklerinde, göçmen çocuklar topluma karşı yabancılaşma hissedebilir ve kendilerini dışlanmış hissedebilirler. Bu durum uyum süreçlerini ve psikolojik iyilik hallerini olumsuz etkileyebilir (Berry, 1997)

İkinci kuşak Suriyeli çocukların Türkiye'deki eğitim süreci, gündelik yaşam deneyimleri ve sosyal hayatları bağlamında yaşadıkları deneyimler, aidiyet süreçlerinin nasıl olduğunu anlamak açısından önemli bilgiler sunabilir. Toplumsal kabul, dışlanma, ayrımcılık ve aidiyet duygusu temalarının ikinci kuşak Suriyeli çocukların aidiyet süreçlerini anlamamızda önemli bir yere sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Suriyeli ailelerin, çocukları ile yapılan bu görüşmelerden elde edilen veriler; çocukların yaş grubunun küçük olmasından kaynaklı olarak sınırlı düzeydedir. Bu durum araştırmanın sınırlılıkları arasında yer almaktadır.

“Ayrımcılık, Dışlanmışlık”

İkinci kuşak Suriyeli çocukların, göç ettikleri toplumda karşılaştıkları ayrımcılık ve dışlanma deneyimleri, onların aidiyet duygusu geliştirme süreçlerini derinden etkileyen önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Özellikle okul ortamlarında ve günlük yaşamlarında maruz kaldıkları sosyal dışlanma, ötekileştirme ve akran zorbalığı gibi olumsuz davranışlar, bu çocukların psikososyal gelişimlerini ve toplumsal uyumlarını zedeleyebilmektedir. Bu bağlamda, yerli halkın düşünce ve söylemlerinin, çocuklara bilinçli ya da bilinçsiz şekilde aktarılması, etnik, kültürel ve dilsel farklılıkların Suriyeli çocuklar üzerinde yarattığı olumsuz etkileri daha da belirgin hale getirmektedir. Bu tür

deneyimlerin, ikinci kuşak Suriyeli çocukların hem mevcut toplumsal ilişkilerini hem de gelecekteki kimlik ve aidiyet algılarını nasıl şekillendirdiği, bu çalışmanın önemli noktalarından birini oluşturmaktadır.

Okul ortamlarında, yerli halkın çocuklarının Suriyeli akranlarını sosyal etkinliklerden dışlama ve onlarla iletişim kurmama gibi ayrımcılık ve dışlanmayı içeren davranış kalıplarının belirgin şekilde arttığı ifade edilmiştir (Shaherhawasli ve Güveçler, 2021).

Mahallede futbol oynuyoruz ya da başka oyunlar oynuyoruz. Komşu çocukları var hem Suriyeli olanlar, hem de önceden beri burada oturanlar Türk olanlar. Bazıları beni görünce Suri bum bum, deyip gülüşüyorlar. Ağladığım olmuştum içimden. Sonra alıştım, okulda da böyle diyenler oluyor (Ç9, E, 10).

Suriyeli çocukların, kimliklerine yönelik yaşadıkları bu olumsuz deneyimin çocuklarda dışlanmışlık duygusuna neden olabileceğini ifade edebiliriz. Yerli çocuklar tarafından alay edilerek, etiketlenerek “öteki” olarak işaretlenmelere maruz kalan Suriyeli çocuklar toplumsal olarak kabul görmediklerini hissedebilirler ve bu durum da aidiyet duygusunu olumsuz etkileyebilir.

Örneğin, “Suri bum bum” gibi ifadeler, çocukların toplumsal bağlamda ötekileştirilmesini açıkça gösterir. Bu durum, Goffman’ın damgalama teorisine göre, bireylerin kimliklerinin dışsal etiketlerle yeniden tanımlanmasına neden olur (Goffman, 1963).

İkinci kuşak Suriyeli çocukların “öteki” olarak görülmesini açıklarken Louis Althusser’in ideoloji ve devletin ideolojik aygıtları üzerine yaptığı çalışmalara atıfta bulunmak yerinde olabilir. Althusser, ideolojinin bireyleri belirli toplumsal rollere ve kimliklere çağırdığını (interpellation) ve bu çağırma sürecinin toplumsal özneleri şekillendirdiğini belirtir (Althusser, 1971). Bu bağlamda, ulus-devletin ideolojik aygıtları olan eğitim, medya ve aile gibi kurumlar, Suriyeli çocukların kimliklerini ve toplumsal yerlerini belirlemede önemli bir rol oynamaktadır.

Öte yandan, Althusser (1971) eğitim sisteminin ideolojik bir aygıt olarak işlev gördüğünü ve bireylerin toplumsal kimliklerinin bu sistem aracılığıyla şekillendirildiğini öne sürer. Eğitim, toplumsal değerleri öğretmekle birlikte, aynı zamanda ulusal kimlik ve

aidiyetin pekiştirilmesine hizmet eder. Suriyeli çocukların eğitim sistemi içinde dışlanması, bu ideolojik aygıtın etkisi olarak yorumlanabilir.

Castles ve Miller (2009), göçmenlerin toplumsal kabul görmekte karşılaştığı zorlukları anlatırken, göçmenlerin sadece ekonomik değil, aynı zamanda kültürel ve sosyal aidiyet sorunlarıyla da mücadele ettiğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda, Suriyeli çocukların “biz” ve “onlar” ayırımına tabi tutulmaları, toplumsal dışlanmayı pekiştiren bir durumdur.

Ayrıca, eğitim ve medya gibi toplumsal kurumların etkisi de bu ayrışmayı pekiştirir. Ulusal kimliğin öğretildiği eğitim sisteminde, farklı kimlikler genellikle ya görmezden gelinir ya da olumsuz bir bağlamda ele alınır. Medya ise “öteki”nin tehdit unsuru olduğu algısını güçlendirebilir (Berry, 1997). Bu durum, ikinci kuşak Suriyeli çocukların, sosyal çevrelerinde ayrımcılıkla karşılaşmasını ve aidiyet hissini zedeleyen bir dışlanmışlık deneyimi yaşamaları olarak yorumlanabilir.

Yerel halkın Suriyelilere yönelik tepkileri, Suriyelilerin toplumsal kabulüne ilişkin yaşanan sorunlar, ulus-devletin verili zihinsel kalıpları ile pratikte yaşananlar, şehir efsaneleri ve Suriyelilerin medyadaki sosyal temsilidir. Suriyeliler hakkındaki kanaati şekillendiren temel argüman, birinci Dünya Savaşı'nda Araplar bizi sırtımızdan vurdu düşüncesidir. Ek olarak da savaştan kaçanların vatan haini olduğu ve aynı durum bizim başımıza gelse savaştan kaçmayız, kimse de bize yardım etmez düşüncesidir (Koyuncu, 2020). Bu düşüncelere Suriyelilerin göçü ile birlikte suç oranlarının arttığı, Suriyelilerin bütün kamu imkânlarından yararlandığı gibi yaygın düşüncelerde eklenmiştir ve bu düşünceler kin ve düşmanlığı yaymıştır (Koyuncu, 2018, ss. 274-288). Tüm bunlar doğal olarak, yerel halkın ebeveynleri tarafından çocuklarına düşünce ve söylemlerle, bilinçli veya bilinçsiz şekilde aktarılmıştır

Senin baban niye burada, niye Suriye'de savaşıyor diyenler oldu. Bana tükürenler beni sevmeyenler var. Değişik adın var senin deyip söyleyemeyenler oluyor (Ç13, 11, E).

Suriyelilerin sahip olduğu bazı nitelikler, onları olumsuz bir duruma düşürebilir. Göçmenler, göç ettikleri toplumun yaşam tarzını, dilini iyi düzeyde biliyor olsalar bile, dış görünüşleri, dini ve milli aidiyetlerini yansıtan adlandırmaları sebebiyle ev sahibi toplum tarafından olumsuz tutumlara maruz kalabilirler (Göker, 2015, s. 106).

Suriyeli çocukların, tükürme gibi eylemlerle akran zorbalığına maruz kaldıklarını ifade edebiliriz. “Baban neden burada”, “Baban neden savaşıyor” gibi ayrımcı ve dışlayıcı söylemlere maruz kaldıklarını ifade edebiliriz. Etnik köken, isim ve kimliğe yönelik sözlü ve fiziksel zorbalığın, Suriyeli çocukların psikososyal gelişimine, ev sahibi toplumla bütünleşme sürecine ve aidiyet duygusuna olumsuz etkilerde bulunduğunu söyleyebiliriz. Kültürel ve dilsel farklılıkların, dışlanmışlık ve değersizlik hissine neden olarak aidiyet gelişimine olumsuz etkileri olacağını söyleyebiliriz.

Genel olarak ikinci kuşak Suriyeli çocukların etnik kökenleri, dil ve kültürel farklılıkları nedeniyle ayrımcılık ve dışlanmışlığa maruz kaldıklarını ifade edebiliriz. Bu tür dışlanmışlık deneyimlerinin Suriyeli çocukların kimlik gelişimini, psikososyal gelişimini, aidiyet duygusu gelişimini ve yerli halka uyum sürecini olumsuz etkilemiş olabileceğini söyleyebiliriz. Bu durum ikinci kuşak Suriyeli çocukların gelecekteki aidiyet ve sosyalleşme süreçlerinin nasıl şekilleneceğine dair önemli bilgiler sunduğunu ifade edebiliriz.

“Aidiyet Duygusu”

İkinci kuşak Suriyeli çocukların aidiyet duygusunun gelişimi, dil öğrenimi, sosyal ilişkiler ve eğitim olanakları gibi faktörlerle derin bir şekilde ilişkilidir. Suriyeli çocukların uyum süreçlerinde, özellikle dil bariyerlerinin aşılması ve sosyal etkileşimlerin güçlenmesi, aidiyet duygularını pekiştiren önemli etkenler arasında yer almaktadır. Bu süreçte, çocukların öğretmenleri ve arkadaşları ile kurdukları olumlu ilişkiler, onların toplumsal kabulünü ve aidiyet hissini güçlendirebilir. Ancak, dil öğrenme sürecindeki zorluklar ve dışlanma deneyimleri, bu duygunun gelişimini zorlaştırabilir. Aynı zamanda, cinsiyetin sosyal kabul ve dışlanma üzerindeki etkisi, çocukların uyum süreçlerini farklı biçimlerde şekillendirebilmektedir. Bu bölümde, Suriyeli çocukların aidiyet duygusunun gelişimi üzerine yapılan görüşmelerin analizine yer verilmiştir.

Uyum sürecinin sağlıklı olması, göçmenlerin sosyal yaşama aktif olarak dahil olması ve yerli halkın kültürünü içselleştirerek aidiyet duygusunun olumlu gelişmesi anlamına gelmektedir. Bunun yanında göçmenler, entegrasyon sürecinde kültürel kimliklerinden de bütünüyle bir kenara bırakmaları gerektiğini bilmeli ve kültürel kimliklerini de muhafaza etmelidirler. Buradan hareketle uyum sürecinin sağlıklı ve aktif gelişimi için Suriyeli çocukların eğitim kurumu içinde aktif yer almaları, eğitime kolay ulaşabilmeleri ve bunu

sürdürebilmelerinin kritik düzeyde önemi vardır (TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Mülteci Hakları Alt Komisyonu, 2018).

Arkadaşlarım dalga geçiyordu Türkçem çok kötü diye. Türkçe'yi Türk arkadaşım vardı ondan öğrendim. Arkadaşlarımı hiç anlayamıyordum. Öğretmenimi seviyorum. Burayı seviyorum, bi yere gitmek istemiyorum (Ç6, E, 12).

Anaokuluna giderken öğretmenimi, arkadaşlarımı anlamıyordum, sıkılıyordum. Ama şimdi anlıyorum. Okulumu da seviyorum, arkadaşlarımı da. Sıkılmıyorum, oyunlar oynuyoruz (Ç7, K, 8).

Suriyeli çocukların Türkçeyi öğrenme sürecinde arkadaşlarının dalga geçmesiyle karşılaştığını ve bu durumun onun aidiyet duygusunun olumlu yönde gelişimini zorlaştırmış olduğunu ifade edebiliriz. Ancak, bir Türk arkadaşının yardımıyla Türkçeyi öğrendiği, okulu ve öğretmenini sevmeye başladığı ve burada kalmak istediği ifade edilmiştir. Bu noktadan hareketle dil öğrenimi geliştikçe çocuğun topluma aidiyet geliştirme sürecinin kolaylaştığı yorumunda bulunabiliriz. Özellikle, dil sorunlarının aşılmasıyla birlikte sosyal ilişkiler kurabilme yeteneğinin geliştiğini ve bu durumda çocuğun aidiyet duygusunu güçlendirmiş olduğunu ifade edebiliriz.

Genel olarak çocukların sosyal ilişkilerindeki gelişimin, aidiyet duygusu ile bağlantılı olduğunu ifade edebiliriz. Suriyeli çocuğun öğretmenini ve arkadaşlarını sevmeye başlaması, çocuğun okul ortamına kendini daha fazla ait hissetmesine neden olduğunu ifade edebiliriz. Suriyeli çocukların öğretmen ve arkadaşları ile rahat ve aktif iletişim ve etkileşim halinde bulunmalarının aidiyet duygularını pekiştirmiş olabileceğini de ifade edebiliriz. Öğretmen ve diğer öğrencilerin, Suriyeli çocukların aidiyet süreçlerinde ne kadar önemli bir yere sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Dikkat çeken noktalardan biri ise cinsiyetin sosyal kabul ve dışlanma üzerindeki etkileri olarak ifade edilebilir. Görüşme yaptığımız erkek çocuklar arasında zorbalık ve dışlanma deneyimleri daha yaygınken, kız çocuklarının genellikle daha uyumlu ve sosyal kabulün daha yüksek olduğunu ifade edebiliriz.

Sonuç olarak dil öğrenimi, sosyal ilişkiler ve eğitim olanaklarının ikinci kuşak Suriyeli çocukların aidiyet süreçlerinde önemli etkilere sahip olduğunu ifade edebiliriz. Dil öğreniminin gelişmesi, öğretmen ve arkadaşların olumlu etkileri, eğitim olanakları çocukların aidiyet duygusunu kuvvetlendiren ve yerli toplum ile bütünleşmesini sağlayan önemli etkenler olarak ifade edilebilir.



5. SONUÇ

Ailelerin dil öğrenme, sosyal ilişkiler ve eğitim olanakları konusunda çocuklarına destek olmalarının aidiyet duygusunun gelişimine önemli katkılarının olacağını söyleyebiliriz. Mahalledeki sosyal ilişkilerin de çocukların sosyalleşme süreçlerinde önemli bir yeri olduğu ifade edilebilir. Mahallede diğer çocuklarla oyun oynayan Suriyeli çocukların, sosyal becerilerinin gelişimine ve toplumsal uyum düzeyine katkılarda bulunabileceğini söyleyebiliriz. Öğretmenlerin, Suriyeli çocuklara yönelik olumlu tutumları; dil öğrenme, toplumsal bütünleşme ve uyum süreçlerine katkılarda bulunarak çocukların üzerinde olumlu etkiler bırakabilir.

Suriyelilerin aidiyet süreçlerinin bireysel, toplumsal, kültürel ve politik faktörlerin etkisiyle şekillendiğini söyleyebiliriz. Komşuluk ilişkileri ve okul deneyimleri gibi faktörlerin, aidiyet duygusunu olumlu ve olumsuz şekillerde etkilediği görülmüştür. Sosyal kabul ya da dışlanma, bu süreci doğrudan etkilemiştir.

Suriyeli aileler, yerleşim sürecinde daha çok güvenlik ve ekonomik ihtiyaçlarına odaklanırken, aidiyet duygusunun yer yer zayıf kaldığını söyleyebiliriz. İkinci kuşağın ilerleyen zamanlarda daha güçlü bir aidiyet hissi geliştirebileceğini söyleyebiliriz.

Suriyelilerin aidiyet süreçlerinin zorluklarla dolu bir süreç olduğu görülmektedir. Görüşmelerden elde edilen bulgular bu sürecin dinamik, çok yönlü ve kişiden kişiye değişen bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

İkinci kuşakta aidiyet duygusunun güçlenmesi hem bireysel uyumun hem de toplumsal uyumun anahtarıdır. Ancak, ötekileştirme deneyimlerinin azaltılması ve karşılıklı anlayışın artırılması, aidiyetin sağlıklı bir şekilde gelişmesi için kritik önem taşır.

Çoğu Suriyeli aileler için özellikle çocuklarının eğitime önem veren, Türkiye'deki sosyal ve ekonomik düzenlerini kurmuş olan aileler için Türkiye'yi vatanları olarak görme duygusunun daha belirgin halde olduğu görülmüştür. Ancak Suriyelilerin büyük bir kısmı Türkiye için, daha çok bir “geçici yaşam alanı” veya “ikinci ev” olarak değerlendirilmektedir; Vatan duygusunun, Suriyeli ailelerin ve çocukların yaşam koşullarının iyileştirilmesine bağlı olarak gelişme potansiyeli gösterebileceğini söyleyebiliriz.

Suriye'de savaşın sona ermesi veya sürdürülmesi durumunun geri dönüş kararlarını olumlu ve olumsuz şekilde etkilediği görülmüştür. Suriye'de güvenliğin hala belirsizliğini korumasının geri dönüş eğilimlerini zayıflattığı gözlemlenmiştir.

Çocukların büyük çoğunluğunun Türkçe öğrenme sürecinde zorluklarla karşılaşmış oldukları görülmüştür. Suriyeli çocukların, okulda ve sosyal çevrelerinde Türkçe konuşulan bir ortamda bulunmalarının, dil öğrenmelerini geliştirirken, başlangıçta iletişim kuramama, dışlanma, yabancılaşma gibi sorunlara neden olmuştur.

Suriyeliler ve yerli halk arasında dinin köprüleyici bir rol oynadığını ifade edebiliriz. Dini ortak değerler, Suriyeliler ve yerli halk arasında sosyal uyumu güçlendiren önemli bir faktördür. Araştırma bulgularımız, dini ritüellerin ve toplumsal etkinliklerin, Suriyeliler ve yerli halk arasında etkileşimi artırdığını ve olumlu ilişkiler kurulmasına zemin hazırladığını ortaya koymuştur.

Ailelerin, çocuklarına hem Arapça hem de Türkçe öğretme çabaları, çocukların iki kültürü de anlamalarını ve bu kültürler arasında köprü kurmalarını sağlayabilir. Ancak dil konusunda yaşanan zorlukların, çocukların eğitim hayatlarında ve sosyal ilişkilerinde belirleyici bir role sahip olduğunu ifade edebiliriz. Ailelerin çocuklarına Arapça isimler vermesi, kendi kültürel kimliklerini koruma çabaları olarak değerlendirilebilir, bazen bu durumun çocukların sosyal ilişkilerinde tepkiselliğe neden olduğu görülmüştür.

Bazı çocuklar okullarında arkadaşları ve öğretmenleri tarafından kabul görürken, bazılarının da dışlanma, ayrımcılık ve zorbalık deneyimleri yaşamış oldukları görülmüştür. Bu durumun, çocukların aidiyet duygularına zarar verdiğini ifade edebiliriz.

İkinci kuşak Suriyeli çocuklarla ve aileleri ile yapılan görüşmelerin analizinden hareketle aidiyet süreçlerinde birçok nedenin etkili olduğu görülmektedir.

Suriyeli çocukların ve ailelerin; dil öğrenme, ayrımcılık, toplumsal kabul, dışlanma, aile, okul ve öğretmen ilişkileri gibi çeşitli faktörleri içinde barındıran aidiyet süreçleri bazıları için olumlu geçerken çoğunluk için olumsuz geçmiş olduğu gözlenmiştir.

İkinci kuşak Suriyeli çocukların dili öğrenme konusunda yaşadıkları zorluklar ve bu zorlukların mahallede oyun oynarken, okulda ders dinlerken, diğer öğrenciler ve öğretmenlerle iletişim kurmaya çalışırken kendini göstermiş olduğunu söyleyebiliriz. Çocuklar genellikle babalarıyla, mahallede oyun oynarken arkadaşlarıyla ve okul

ortamında öğretmen ve sınıf arkadaşlarıyla etkileşime girerek Türkçe'yi öğrenmeye çalışmışlardır. Ancak, okul öncesi döneminde olan ve o dönemi geride bırakmış olan ikinci kuşak Suriyeli çocuklar dil öğrenme konusunda yaşanan zorluklar nedeniyle etkileşimi ve iletişimi yeterli düzeyde sağlayamamaya yalnızlaşma, yabancılaşma ve dışlanma gibi durumlara maruz kalmışlardır. Bu durumun aidiyet duygusu üzerinde olumsuz etkiler bırakmış olduğunu ifade edebiliriz. Öğretmenlerin ve diğer öğrencilerin, mahalledeki diğer çocukların, Suriyeli çocuklara yönelik olumlu ve olumsuz tutumlarının, çocukların uyum ve aidiyet süreçleri üzerinde çeşitli yönlerden etkilere sahip olduğunu ifade edebiliriz.

Osmaniye'nin Suriyeli göçmenler için bir yerleşim yeri olarak tercih edilmesinde, coğrafi konumunun sınır yakınlığı, şehrin nispeten küçük ölçeği ve düşük yaşam maliyetleri gibi faktörlerin etkili olduğu gözlemlenmiştir.

Bu bağlamda öneriler şu şekildedir:

Suriyeliler için dil öğrenmeye ve kültürel öğelere dair yapılan program ve eğitimlerin içeriğinin zenginleştirilmesi, sayılarının artması, dili öğrenme düzeylerini artırabilir ve bütünleşme sürecini geliştirebilir. Türkçe'yi yeterli düzeyde bilmenin hem akademik başarılar konusunda hem de sosyal ilişkiler konusunda önemli ve olumlu katkılar sunacağını ifade edebiliriz.

Suriyeliler için kurulan sosyal destek merkezlerinde, okullarda, Suriyeli çocukların ve yerli halkın çocukları için bütünleşme sürecine dair projeler zenginleştirilip, farklı programlar ve etkinlikler yapılabilir.

Ailelere rehberlik edecek ve çocuklarının uyum, aidiyet gelişimi süreci için neler yapabilir sorusuna cevap verecek programlar, eğitimler düzenlenebilir. Aynı şekilde öğretmenler için de Suriyeli çocukların ihtiyaçlarına yönelik ve onları daha iyi anlayabilme adına eğitimler düzenlenebilir.

Ekonomik durumu yetersiz düzeyde olan ailelerin çocuklarının ihtiyaçlarına yönelik desteklerin çeşitleri artırılabilir ve içerikleri zenginleştirilebilir. Çocukların eğitim hayatlarına ve sosyal yaşantılarına yönelik destekler, sosyalleşme süreçlerine katkılar sağlayacaktır.

Aile içi dayanışma, yerel halktan destek ve STK'ların yardımları aidiyet duygusunu güçlendiren unsurlar olarak öne çıkar. Eğitim ve iş olanaklarına erişim, toplumsal uyumu artırır ve aidiyet duygusunu destekler.

Suriyelilerin hukuki olarak desteklenmesi ve haklar verilmesi aidiyet duygusunu olumlu etkileyen etmenler arasında gösterilebilir. İkinci kuşak Suriyeliler için ve diğer Suriyeli çocuklar için de sürdürülebilir, güvenli, istikrarlı bir yaşam algısına vesile olur ve dolayısıyla aidiyet duygusu olumlu yönde seyreder.



6. KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Y. (2018). *Göç Sosyolojisi* (2. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Akman Dömbekci, H., ve Erişen, M. A. (2022). Nitel Araştırmalarda Görüşme Tekniği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 141-160. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1227330>
- Alptekin, D. (2011). Toplumsal Aidiyet ve Gençlik: Üniversite Gençliğinin Aidiyeti Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi SBE.
- Althusser, L. (1971). Ideology and Ideological State Apparatuses (Notes Towards an Investigation). In *Lenin and Philosophy and Other Essays* (pp. 127-186). Monthly Review Press.
- Anık, M. (2012). *Kimlik ve Çokkültürcülük Sosyolojisi*. İstanbul: Açılım Kitap.
- Apak, H. (2014). Suriyeli Göçmenlerin Uyum ve Gelecek Beklentileri: Mardin Örneği. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Mardin: Mardin Artuklu Üniversitesi SBE.
- Arslan, F. (2020). Suriyeli Göçmen Çocukların Sosyal Dışlanma Deneyimleri. *Çocuk ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 85-95.
- Arslan, K., Hayır Kanat, M., Görgülü Arı, A., & Özdemir, M. (2023). Yerli ve göçmen ortaokul öğrencilerinin göç, göçmen, vatan, ülke ve savaş kavramlarına yönelik algıları. *International Journal of Geography and Geography Education*, 50, 164-183. <https://doi.org/10.32003/igge.1269462>
- Atasü-Topçuoğlu, R. (2012). Türkiye'de Göçmen Çocukların Profili, Sosyal Politik ve Sosyal Hizmet Önerileri ve Hızlı Değerlendirme Araştırması. İsveç: IOM Uluslararası Göç Örgütü.
- Aydın, B. (2019). *Çocuk ve Ergen Psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Bal, H. (2016). *Nitel Araştırma Yöntem ve Teknikleri (Uygulamalı-Örnekle)*. İstanbul: Sentez.

- Balcı, M. E. (2017). Kimlik ve Aidiyet Bağlamında Zorunlu Göç ve Uyum: Ankara Önder Mahallesi Örneği. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi SBE.
- Bartram, D. Poros, M. Ve Monforte, P. (2017) Göç Meselesinde Temel Kavramlar, İtir Ağabeyoğlu Tuncay (çev.), Ankara, Hece Yayınları.
- Baumeister, RF, ve Leary, MR (1995). Ait olma ihtiyacı: Temel Bir İnsan Motivasyonu Olarak Kişilerarası Bağlanma Arzusu. *Psikolojik Bülten*, 117(3)<https://doi.org/10.1037/003-2909.117>
- Berg, B. L., ve Lune, H. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (Çev. Aydın H.). Konya: Eğitim Yayınevi
- Berry, J. W. (1997). *Immigration, Acculturation, and Adaptation*. *Applied Psychology*, 46(1), 5-34.
- Bozkaya, H. (2020). Çokkültürlü Sınıf Ortamı ve Aidiyet. *ÇKÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 8(2), 245-271.
- Castles, S. (2000). International Migration at the Beginning of the Twenty-First Century: *Global Trends and Issues*. *International Social Science Journal*, 165, 269-281.
- Castles, S., ve Miller, M. J. (2009). *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World* (4th ed.). Palgrave Macmillan.
- Coşkun, R., Altunışık, R., ve Yıldırım, E. (2007). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamalı*. Sakarya: Sakarya yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Creswell, J.W. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni [Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches]*. S. B. Demir ve M. Bütün, Trans. (Eds.). Ankara: Siyasal Kitabevi.

- Çakırer Özservet, Y. (2015). *Göçmen Çocukların Şehre Uyum ve Eğitim Politikaları*. Y. Bulut içinde, *Uluslararası Göç ve Mülteci Uyum Sorununda Kamu Yönetiminin Rolü* (s. 93-111). Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Çakırer Özservet, Y., ve Sirkeci, İ. (2016). Editörden: Çocuklar ve Göç. *Göç Dergisi*, 1-4.
- Çelik, D. (2019). Ergenlik Çağındaki Suriyeli Mülteci Çocuklarda Kimlik ve Aidiyet Duygusu: Kocaeli Örneği. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi SBE.
- Çetin, Y. (2021). *Göç ve Kültür Felsefesi*. M. A. Kirman, ve İ. Dölek içinde, *Göç ve Kültür Disiplinlerarası Bir Yaklaşım* (s. 101-120). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Çevik, H., ve Buz, S. (2022). Sosyo-Kültürel Entegrasyon ve Aidiyet: Ankara'daki Suriyelilerin Deneyimleri Bağlamında Bir Değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 33(2), 509-536. <https://doi.org/10.33417/tsh.1051734>
- Danış, D., ve İrtiş, V. (2008). *Türkiye'den Fransa'ya Göç ve Göçmenlik Halleri*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Demir, H. (2012). Göçmenlerde Yemek Kültürünün Entegrasyon Süreçlerine Etkisi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 62, 85-98.
- Demiröz, F., Erdoğan, M. ve Arkadaşları. (2016). Suriye Acil Durum Müdahalesi Kapsamında Çocuk Dostu Alanlar, İlk Bulguların Özeti Broşürü.
- Demirtaş, H. A. (2003). *Sosyal Kimlik Kuramı, Temel Kavramlar ve Varsayımlar*. İletişim: Araştırmaları, 1(1), 123-144.
- Dursun, S. (2023). Türkiye'deki İkinci Kuşak Suriyelilerin Uyum Sorunları. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya Üniversitesi SBE.
- Erdoğan, M. (2018). Göçmenlerde Vatan ve Yurt Kavramlarının Değişimi: Suriyeli Göçmenler Örneği. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 60-75.
- Erdoğan, M. (2019). *Türkiye'deki Suriyeliler: Uyum ve Gelecek Beklentileri*. Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi Yayınları, 2, 1-60.

- Erdoğan, M. M. (2018). *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Ertek, B., ve Süverdem, F. B. (2020). İki Dillilik ve İki Kültürlülük: Göç, Kimlik ve Aidiyet. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 6(2), 183-207. <https://doi.org/10.34137/jilses.826142>
- Gencer, T. E. (2019). Göç Süreçlerindeki Çocukların Karşılanamayan Gereksinimleri, Haklara Erişimleri ve Beklentileri: Ankara ve Hatay'da Yaşayan Suriyeli Çocuklar Örneği. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi SBE.
- Goffman, E. (1963). *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. Prentice-Hall.
- Göker, G. (2015). *Göç Kimlik Aidiyet: Kültürlerarası İletişim Açısından İsveçli Türkler*. Konya: Literatürk Yayıncılık.
- Grosjean, F. (2014). Bicultural bilinguals. In: *International Journal of Bilingualism*, Published online, 1 April 2014. DOI: 10.1177/1367006914526297.
- Heckmann, J. J. (2000). Beşeri Sermayeyi Geliştirmeye Yönelik Politikalar. *Research in Economics*, 54(1), 3-56 <https://doi.org/10.1006/reec.1999.0225>
- Howard, M. ve Hodes, M. (2000). Psychopathology, adversity, and service utilization of young refugees. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 39(3), 368-377.
- IOM. (2009). *Göç Terimleri Sözlüğü*. Bülent Çiçekli (der.), çev. Littera Çeviri ve Dil Hizmetleri, Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Cenevre.
- İnce, M., ve Shiko, M. (2021). Suriyeli Mültecilerin, Türk Toplumuna İle Entegrasyon Sürecinde Yaşadıkları Sorunlar Üzerine Bir Araştırma. *International Journal of Cultural and Social Studies*, 39-58.
- Karabaş, B. (2018). Suriyeli Göçmen Çocukların Ev Bağlamında Mekânla Olan İlişkileri ve Türkiye'ye Uyum Süreçleri. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi SBE.

- Karacagil, Z. (2022). “Müslüman Kardeşler” Bağlamında Kimlik ve Aidiyet: Suriyeli Mülteciler Örneği. *Turizm Çalışmaları Dergisi*, 4(1), 41-48.
- Karaeminoğulları, A., Doğan, A., ve Bozkurt, S. (2009). Kültürlerarası Adaptasyon Envanteri (Cross Cultural Adaptability Inventory - CCAI) Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1, 331-349.
- KDK. (2018). Türkiye'deki Suriyeliler: Özel Rapor. Ankara: TBMM Kamu Denetçiliği Kurumu (OMBUDSMANLIK).
- Koca, H. K. (2021). Ortaöğretim Öğrencilerinin Kültürel Aidiyet Bilinci Kazanmasında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinin Rolü (Sivas İli Örneği). *Yayınlanmış Doktora Tezi*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi SBE.
- Koyuncu, A. (2020). Toplumsal Kabulde Ekonominin İmkânı: Konya'daki Suriyeli Girişimciler. *İnsan ve Toplum*, 10(3), 100-131.
- Mammadova, N. (2022). Syrian Students' Educational Aspirations And Sense Of School Belonging: A Mixed Method Research. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi SBE.
- Neuman, L. W. (2013). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nicel ve Nitel Yaklaşımlar* (Cilt 1-2). (S. Özge, Çev.) Ankara: Yayınodası Yayıncılık.
- Neuman, W. L. (2014). *Social research methods: Qualitative and quantitative approaches* (7th ed.). Boston, MA: Pearson.
- Parsıloğlu, Ş. Ç. (2020). Suriyeli Mültecilerin Sosyoekonomik Durumları: Kahramanmaraş Örneği. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi SBE.
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation* Newbury Park, CA: Sage.
- Polat Uluocak, G. (2011). Göçün Sonuçlarını Risk Altındaki Çocuklar Bağlamında Düşünmek. Antalya: 21. Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kongresi.

- Punch, K. F. (2005). *Sosyal Araştırmalara Giriş*, (Çev.) Bayrak D., Arslan H. B. ve Z. Akyüz, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Sağiroğlu, A. Z. (2017). Editörden. *Göç Araştırmaları Dergisi*, Haziran 2017, Ankara.
- Sargın, S. (2018). Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'deki Uyum Süreçleri: Afyonkarahisar Örneği. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi SBE.
- Schiefer, Dean ve van der Noll, J., The Essentials of social cohesion: a literature review. *Social Indicator Research*, 132, 579-603., 2017.
- Sevencan, F. ve Çilingiroğlu, N. (2007). Sağlık alanındaki araştırmalarda kullanılan niteliksel veri toplama yöntemleri. *Toplum Hekimliği Bülteni*, 26(1), 1-6. Erişim adresi: http://www.thb.hacettepe.edu.tr/arsiv/2007/sayi_1/baslik1.pdf
- Shaherhawasli, K., ve Güveçler, E. N. (2021). Suriyeli Mülteciler ve Türk Toplumu Arasındaki Uyum: Fırsatlar ve Tehditler. İNSAMER, İHH İnsani Yardım Vakfı'nın Araştırma Merkezi.
- Solak, Sevcan G. (2017). Mekân-Kimlik Etkileşimi: Kavramsal ve Kuramsal Bir Bakış. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 6, sayı 1, Bölüm 13-37
- Sönmez, M. E., ve Şahin, Ş. (2022). Gaziantep'teki Suriyeli Sığınmacıların Geri Dönüş Eğilimleri. *Gaziantep Üniversitesi Ayıntab Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 107-122.
- TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Mülteci Hakları Alt Komisyonu. (2018). Göç ve Uyum Raporu, 254-260. Ankara.
- TC İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2016). Türkiye Göç Raporu, Yayın No: 40, Ankara.
- TC İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. Geçici Korumanın Unsurları. [Erişim tarihi:01.08.2024].
http://www.goc.gov.tr/icerik6/Ge%C3%A7ici%20Koruman%C4%B1n%20Unsurlar%C4%B1_409_558_1095_icerik

- Tellefsen, T. ve Thomas, GP (2005). İş Hizmet İlişkilerinde Örgütsel ve Kişisel Bağlılığın Öncülleri ve Sonuçları. *Endüstriyel Pazarlama Yönetimi*, 34 (1), 23–37.<https://doi.org/10.1016/j.ind.2004>
- Tousignant, M., Habimana, E., Biron, C., Malo, C., SIDOLI-LeBIANC, E. ve Bendris, N. (1999). The Quebec Adolescent Refugee Project: psychopathology and family variables in a sample from 35 nations. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 38(11), 1426-1432.
- TÜBİTAK-BİDEP (2232). (2014-2016). Türkiye’de Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Sığınmacılar ve Türkiye’nin Sığınmacı Politikaları. Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme Programı.
- Türküresin, H. (2018). Ortaokul Öğrencilerinin Vatan Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Yoluyla Belirlenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10, 30-41.
- Uludağ, H. (2016). Suriyeli Mültecilerin Zorunlu Göç Deneyimleri: Ankara Örneği. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi SBE.
- Üçkardeş, E. A., Işık, E. ve Aker, A. T. (2015). *Göç, Yerinden Edilme ve Ruh Sağlığı*. Ankara: Türkiye Psikiyatri Derneği,
- Verkuyten, M., Kinket, B. ve van der Wielen, C. (1997). Preadolescents' understanding of ethnic discrimination. *The Journal of Genetic Psychology*, 158(1), 97-112.
- Yalçın, C. (2004). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yavuzer, H. (2006). *Çocuk ve Suç*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, S., & İyem, C. (2017). Suriyeli Sığınmacıların Toplumsal Kabul ve Uyum Sürecine İlişkin Bir Araştırma. *Bilgi Dergisi*, 107-126.

İnternet Kaynakları

- Göç Araştırmaları Vakfı. (2021). *2021 Göç ve İnsan Hareketliliği Yıllığı* . https://gocvakfi.org/wp-eş/yüklemeler/2024/11/GAV_2021-Goc-ve-Insan-Ha-Yıllığı.pdf (Erişim: 10 Mart 2023)

Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
http://www.ua.gov.tr/docs/gen%C3%A7likprogram%C4%B1/kulturlerarasi_ogrenme.pdf?sfvrsn=0 (Erişim: 08 Haziran 2022).

UNICEF.(2019).Çocuk Haklarına Dair Sözleşme.
http://www.unicefturk.org/public/uploads/files/UNICEF_CocukHaklarına_Dair_Sozlesme.pdf (Erişim: 30 Ekim 2019).

Yılmaz, H. (2013). Türkiye’de Suriyeli Mülteciler-İstanbul Örneği. MAZLUMDER, İnsan Hakları ve Mazlumlara İçin Dayanışma Derneği.
http://istanbul.mazlumder.org/webimage/suriyeli_multeciler_raporu_2013.pdf (Erişim: 20 Aralık 2023).



7. EKLER

EK-1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

“Suriyelilerin Aidiyet Süreçleri: Osmaniye Örneği” Araştırması Görüşme Formu

Sayın katılımcı,

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalında Yüksek Lisans yapmaktayım. “Suriyelilerin Aidiyet Süreçleri” üzerine bir araştırma yapmaktayım.

Çalışmanın güvenilir veriler üzerine temellendirilebilmesi için aşağıdaki sorulara samimi cevaplar vermeniz araştırma için önemli görülmektedir.

Bu çalışma için Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Etik Komisyonundan izin alınmıştır.

Araştırmanın uygulaması ses kaydının yapılacağı yüz yüze görüşme ile gerçekleştirilecek olup görüşmenin kayıt cihazıyla kaydedilme sebebi konuşmalarınızın tamamını yazmanın ya da akılda tutmanın çok zor ve aktaracağınız her sözün çok önemli olmasından kaynaklanmaktadır.

Araştırma kapsamında elde edilen veriler bilimsel amaçlar dışında başka herhangi bir maksatla kullanılmayacaktır.

Katılımınızdan dolayı teşekkür ederim.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Görüşmeci Adı Soyadı:

Görüşülen Adı Soyadı:

Görüşme Tarihi:

Görüşme Yeri:

Görüşme Süresi:

Görüşme Kayıt No:

BÖLÜM I – Suriyeli Ailelere (Ebeveynlere) Yöneltilen Sorular

- 1- Yaşınız nedir?
- 2- Türkiye' ye ne zaman geldiniz?
- 3- Eğitim düzeyiniz nedir?
- 4- Türkçe bilgi düzeyiniz nedir?
- 5- Aileniz kaç kişi?
- 6- Gelir durumunuz nedir?
- 7- Suriye'deki ikamet yeriniz neresiydi?
- 8- Hangi ülke vatandaşı olmak isterdiniz?
- 9- Türkiye'ye geldikten sonra hayatınızda neler değişti?
- 10- Türkçe şarkı, türkü dinliyor musunuz?
- 11- Türkiye'de yapılan yayın TV programlarını izliyor musunuz?
- 12- Türkiye'ye ait yemekleri yiyor musunuz?
- 13- Savaş sona erince Suriye'ye dönmeyi düşünüyor musunuz?
- 14- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak istiyor musunuz?
- 15- Üçüncü bir ülkeye gitmeyi düşünüyor musunuz?
- 16- Türkiye kültürü ile benzer ve farklı olduğunu düşündüğünüz şeyler var mı?
- 17- Kültürel olarak kendinizi yakın ve uzak hissettiğiniz, düşündüğünüz noktalar var mı?
- 18- Kendi kimliğinizi nasıl tanımlıyorsunuz?
- 19- Suriyeli olmak ne demek, Türkiyeli olmak ne demek?
- 20- Etnik kimliğiniz nedir? Arap, Türk, Kürt kimliklerinden kendinize en yakın hissettiğiniz hangisi?
- 21- Gelecekte çocuklarınızın bir Türk ile evlenmesini nasıl karşılırsınız?
- 22- Kendinizi Türkiye'ye ait hissediyor musunuz?
- 23- “Biz” deyince dil, din, inanış, etnisite, vatan, millet, bayrak, kültür açısından neler söylemek istersiniz? “Biz” olmayı nasıl tanımlıyorsunuz?

BÖLÜM II – İkinci Kuşak Suriyeli Çocuklara Yöneltilen Sorular

- 1- Doğum tarihini söyler misin? (Kaç yaşındasın?)
- 2- Nerede doğduğunu söyler misin? (Nerelisin?)
- 3- Anadilin nedir? (Kürtçe/Arapça/ Türkçe)
- 4- Ailende kimler var?
- 5- Kaç kardeşsiniz?
- 6- Şu anda okuyor musun?
- 7- Okulla aran nasıl?
- 8- Öğretmeninle aran nasıl?
- 9- Okuldaki arkadaşlarına aran nasıldır?
- 10- Okulda veya mahallede dil farklılığı ile ilgili sorunlar yaşıyor musun?
- 11- Mahalledeki arkadaşlarınla aran nasıldır?
- 12- Mahallenizde akrabalarınız var mı?
- 13- Yaşadığın şehri seviyor musun?

EK-2. Bilgilendirilmiş Onam Formu

Sizi Hatice ADAKLI HANÇER tarafından yürütülen "Suriyelilerin Aidiyet Süreçleri: Osmaniye Örneği" başlıklı **araştırmaya** davet ediyoruz. Bu araştırmaya katılıp katılmama kararını vermeden önce, araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Eğer anlayamadığınız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa, ya da daha fazla bilgi isterseniz bize sorunuz.

Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmaya **katılmama** veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan **çıkma** hakkında sahipsiniz. **Çalışmayı yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz** biçiminde yorumlanacaktır. Size verilen **formlardaki** soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya telkini altında olmayın. Bu formlardan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacaktır.

EK-3. Etik Kurulu Proje Onay Belgesi

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ (AYBÜ) SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU PROJE ONAY BELGESİ	
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji bölümü öğrencilerinden Hatice ADAKLI HANÇER'in, Suriyeli Göçmenlerin Entegrasyonunda/Uyum Sürecinde "Aidiyetlik"i Anlamak: İkinci Kuşak Üzerine Bir Araştırma adlı araştırması değerlendirilmiştir. <i>(Bu kısım başvuru sahibi tarafından doldurulmalıdır)</i>	
Proje etik açısından uygun bulunmuştur.	☒
Proje etik açısından geliştirilmesi gerekmektedir.	☐
Proje etik açısından uygun bulunmamıştır.	☐
AYBÜ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU KARARI (Etik Kurul tarafından doldurulacaktır)	
Araştırma kodu (Yıl – Araştırma sıra no)	2022-1070
Başvuru formunun Etik Kurula ulaştığı tarih	27.09.2022
Etik Kurul Karar toplantı tarihi ve karar no	06.10.2022-15
Yer	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Esenboğa Külliyesi
Katılımcılar	Formda imzası bulunan üyelerimiz toplantıya katılmıştır.